

Асканија - нова

Асканија - нова

ASCANIA-NOVA · ASKANJA-NOWA

ОДЕСА — 1967

СКАНІЯ-НОВА
СКАНІЯ-НОВА
SCANIA-NOVA
SKANIJA-NOWA

57 (069)
А90

Автори тексту: *Г. Карасьов, П. Стопкевич, В. Треус*

Перекладачі: *А. Полякова, А. Тужилкіна*

2-8-4
382-67М

ОДЕСЬКА ДРУКООФСЕТНА ФАБРИКА

Асканія Нова — чудовий куточок нашої Вітчизни. Її зоологічний і ботанічний парки, унікальні гібриди тварин, племінні заводи, збережений до наших днів рідкісний заповідник незайманої цілини — все це створило Асканії-Нова заслужену світову славу.

Багатющий заповідник — справжній пам'ятник багаторічній, наполегливій праці людини, яка підкорює природу, перетворює її. Саме цим Асканія-Нова — квітучий оазис серед південного українського степу — так відрізняється від інших заповідників. Якщо там виключений будь-який вплив людини на розвиток рослинного й тваринного світу, то тут все, крім ділянки заповідного степу, створено її трудом.

Розташована Асканія-Нова в Чаплинському районі Херсонської області, за 76 кілометрів від станції Ново-Олексіївка, за 150 — від обласного центру і за 65 — від пристані Каховка.

Зона Асканії-Нова — низовинний степ, що простягається вздовж північних берегів Чорного

й Азовського морів. Рельєф місцевості — рівнина з блюдцеподібними видолінками. Клімат континентальний, з дуже непостійною погодою (особливо взимку і навесні). Середньорічна температура повітря +9,5 градуса. Середньорічна кількість опадів — 360 міліметрів. Періодично бувають тривалі посухи, що супроводжуються спекою до 40 градусів і суховіями, які нерідко переходять у чорні бурі.

Саме в цій зоні і розкинулась Асканія-Нова — справжнє зелене чудо в спаленому сонцем степу.

НАРОДЖЕННЯ АСКАНІЙСЬКОЇ ПЕРЛИНИ

В сиву давнину тут, на широких степових просторах, блукали орди кочовиків. Лише степові кургани та скіфські кам'яні баби залишились мовчазними пам'ятниками тих далеких часів.

Заселення південних районів України почалось ще наприкінці XVIII століття, після укріп-

лення Російської імперії на рубежах Чорного й Азовського морів. Царський уряд роздавав землі цього необжитого краю не лише російським поміщикам, а й іноземцям. У 1828 році німецький герцог Ангальт-Кетенський придбав за безцінок 43 тисячі десятин землі в районі нинішньої Асканії-Нова й 6 тисяч на березі Чорного моря.

В 1841 році в степу виріс хутір з романтичною назвою Асканія-Нова (Асканією називалась німецька область старовинного Асканського князівського дому. Саме ж слово запозичене з грецької міфології: за переказами Асканієм звали сина Енея).

В південних українських степах герцог почав розводити мериносових овець і арабських скакунів. Однак згодом господарство герцога занепало. Воно не давало таких прибутків, які б влаштовували колоністів.

Врешті герцог здав Асканію-Нова в оренду, а пізніше продав маєток колоністу Фейну. Новий власник більш уміло і практично заходився господарювати, став помітно багатіти на розвитку мериносового вівчарства, збуваючи вовну. Через деякий час Фейн поріднився з іншим німецьким колоністом Фальцем. Так виник поміщицький рід Фальц-Фейнів.

Вони скуповували навколишні землі і швидко перетворились у «королів вівчарства».

Отримуючи величезні бариші від тваринництва, Фальц-Фейни значну частину прибутків витрачали на обладнання свого маєтку. Останній із власників Асканії-Нова Фрідріх Фальц-Фейн виявляв інтерес до диких тварин. В 1874 році селянський хлопець Клим Сіяноко спорудив пер-

шу вольєру для утримання місцевих диких птахів. Ця «витівка» припала до вподоби молодому нащадку Фальц-Фейнів. І він також захопився цією справою. Щоправда, ролі у них були далеко неоднакові: адже Фрідріх був нащадком «королів вівчарства», а Клим Сіяноко — сином батрака. Відповідно до цього й розподілились між ними обов'язки: Фрідріх учився, подорожував, скуповував цінні види тварин, а батрацький син Клим виконував усю роботу, зв'язану з закладенням зоологічного парку.

Асканійський зоопарк багато дечим зобов'язаний цьому талановитому самородку, який відзначався допитливим розумом і спостережливістю. Незважаючи на нелегкі умови життя, Клим Сіяноко довгими вечорами вивчав основи зоології, латинь.

Поступово вольєри розширювались. Вони заселялись не лише птахами, а й ссавцями, що завозилися з інших зон світу. З донецьких степів сюди були доставлені байбаки, з Астраханської губернії — антилопа сайга. З далекої Африки були завезені страуси, а з Монголії — кінг Пржевальського, з Кавказу і Західної Європи — фазани, з Індії — антилопа нільгау. В асканійських вольєрах згодом з'явилися тибетські яки, африканська антилопа канна і антилопа гну голуба, американські бізони і жителі Білової пущі — зубри, уссурійські плямисті олені.

В південному українському степу приручені тварини поступово акліматизувались. Деякі види почали нормально розмножуватись. А штучні озера, зарості й болота були місцями зупинок і гніздування диких перелітних птахів.

Велику цінність являє собою і ботанічний парк Асканії-Нова. Під парк спочатку було відведено 70 гектарів степу. На 27 гектарах площі було закладено дендропарк в ландшафтному стилі. Проект дендропарку розроблявся одеським інженером зеленого будівництва Дюфреном в 1885 році. Садивний матеріал і насіння завозились із південних садівництв України, з Познані й Риги. Посадками керував відомий український садівник Падалка. Згодом початковий проект змінив художник-пейзажист Орленко. Він урізноманітив парк хвойними породами.

За короткий час в степу було висаджено 220 видів дерев і кущів, завезених з різних країн і континентів.

Однак при цьому не слід забувати, що господарство Фальц-Фейнів велось на капіталістичних засадах і не ставило наукових цілей. Створюючи парки, Фальц-Фейн прагнув надати цьому далеко не любительському вівчарському господарству диковинної реклами і затьмарити гостей екзотикою зібраних рослин і тварин світу.

Лише після Великої Жовтневої соціалістичної революції настав період справжнього розквіту Асканії-Нова. Перед заповідником зразу ж поставали важливі наукові завдання: зберегти і вивчити цілинний степ і його природу, акліматизувати якнайбільше видів тварин і рослин, вивести і розмножити ті з них, які мають народногосподарське значення.

У 1921—1926 роках в Асканії-Нова були створені наукова степова станція, зоотехнічна дослідна станція з племінним тваринництвом при ній, фітотехнічна станція. В 1932 році тут створюється Всесоюзний науково-дослідний інститут

гібридизації й акліматизації тварин. В 1940 році інституту було присвоєне ім'я академіка М. Ф. Іванова. З цим ім'ям зв'язаний період розквіту інституту. Видатий радянський вчений Михайло Федорович Іванов збагатив зоотехнічну науку методикою виведення нових і удосконалення існуючих порід. Він створив нову породу тонкорунних овець, яка справедливо вважається однією з кращих мериносів світу. Академік М. Ф. Іванов вивів також українську степову білу породу свиней, гірського мериноса.

М. Ф. Іванов залишив велику спадщину — понад 200 наукових праць. Роботу своєю в Асканії-Нова він любив до самозабуття, захоплювався безкраїми степами, безмежними просторами. Багатограним був талант цієї людини. Михайло Федорович був ученим і художником. Його полотна виставлялись свого часу на пересувних виставках і були удостоєні премії. Перед головним корпусом інституту М. Ф. Іванову встановлено бронзовий бюст.

Багато зробили для розвитку науки й інші вчені, які тривалий час працювали тут. Це — академіки В. Н. Сукачов і А. Н. Соколовський, біолог І. І. Іванов, зоологи Б. К. Фортунатов і А. А. Браунер, ботаніки І. К. Пачоський і М. С. Шалит, природознавець М. А. Мантейфель та інші. Але багато з того, що було створено творчим розумом і дбайливими руками колективу інституту, зруйнували гітлерівські окупанти. Вони винищили більшість диких тварин зоопарку, зрубали дерева. Якщо до початку війни тут нараховувалось близько 100 видів різних ссавців і птахів, то після визволення Асканії-Нова пощастило зібрати до зоопарку ледве 20 видів з за-

гальною кількістю осіб щось 225. Гітлерівці пограбували один з найбагатших наукових музеїв республіки і наукову бібліотеку, яка нараховувала 25 тисяч томів, вивезли колекцію чучел тварин і птахів, знищили рідкісні гербарії і колекцію комах. Лабораторії були демонтовані і їх обладнання вивезено, науково-експериментальна база — розгромлена. Після Великої Вітчизняної війни Радянський уряд асигнував великі кошти на відбудову і реконструкцію заповідника.

У 1956 році інститут «Асканія-Нова» був реорганізований у зональний і названий Українським науково-дослідним інститутом тваринництва степових районів імені М. Ф. Іванова.

Нині Асканія-Нова являє собою комплексну науково-дослідну установу, до складу якої входять, крім відділів і лабораторій, зоологічний і ботанічний парки, заповідний степ.

В інституті працює великий колектив учених, який систематично поповнюється молодими спеціалістами. Тут проходять практику студенти багатьох сільськогосподарських учбових закладів нашої країни.

Туристські стежки до оазиса в степу ніколи не заростають. Парки, степ, стада різноманітних тварин, красиві краєвиди привертають увагу численних туристів, працівників сільського господарства.

АСКАНІЙСЬКИЙ ЗООПАРК — ОСОБЛИВИЙ

Саме вони — неспокійні жителі вольєр, ставків, загородок Асканії-Нова створили їй широку популярність. І нема нічого дивного в тому, що

відвідувачі здебільшого прагнуть почати огляд заповідника із зоопарку.

Уявлення про зоопарки у більшості людей ґриблизно таке: звичайно, це парк з клітками, вольєрами, в них сумнооки дикі тварини, позбавлені найголовнішого для живої істоти — волі. Тому зрозумілий подив відвідувачів, які вперше потрапили в Асканію-Нова. Який же це зоопарк? — запитує не один з них. Адже справді картина постає незвичайна: у відкритім степу пасується стада бізонів, диких коней, оленів, антилоп і інших тварин. Страуси вільно бігають і гніздяться в просторах асканійських степах, численні види птахів населяють штучні ставки і болота, що густо заросли очеретом і осокою. Павичі, фазани, цесарки ховаються в насадженнях асканійських парків, де часто ночують на деревах.

Багато диких тварин, які звикли до умов асканійської зими, так і живуть цілий рік під відкритим небом і лише в негоду ховаються під навісами й у куренях, побудованих для цієї мети. Для виходців з тропіків у зоопарку є зимові «квартири» — антилопники, зебрятники, страусятники та ін.

Тваринний світ асканійського зоопарку представлений в основному копитними ссавцями, плоскогрудими і кількогрудими птахами. Саме цим порівняно обмеженим складом видів тварин і птахів при значній кількості особив кожного виду асканійський зоопарк відрізняється від більшості зоопарків світу. Адже він, по суті, не стільки зоопарк у прямому розумінні цього слова, тобто не стільки колекція представників різноманітних видів тварин, скільки своєрідний

розплідник або ферма для розведення рідкісних і цінних диких копитних і птахів. Коротше кажучи, зоопарк Асканії-Нова створено не спеціально для показу тварин з освітньою метою, а для виведення диких тварин, які мають господарську й наукову цінність.

Годують тварин тут найпростішими й дешевими кормами. В будь-якому господарстві такі корми є в достатку. Це, головним чином, сіно, ячмінна дерть, буряки, капуста, морква й інші овочі. Утримання тварин коштує зоопарку недорого. Вартість тварин, вирощених в Асканії-Нова, набагато менша, ніж завезених з Америки, Австралії, Африки.

З цієї причини, а також через те, що багато видів тварин і птахів асканійського зоопарку в порівнянні з пійманими в природі більш життєздатні, чимало наших зоопарків і ряду зарубіжних країн при поповненні своїх колекцій надають перевагу асканійським екземплярам.

Одразу, ввійшовши в зоопарк, відвідувачі потрапляють у дзвінкоголосе царство пернатих. У паркових заростях розмістились численні вольєри, зайняті різноманітними видами птахів з багатьох зон земної кулі. Тут зібрана рідкісна колекція гусячих, мисливсько-промислових птахів, місцевих хижаків, декоративних форм — гавичів, папуг.

Далі відкривається чудовий краєвид на асканійські ставки. Але водяне дзеркало рідко коли буває гладеньким, спокійним: воно рябіє від водоплавного «населення», яке створює на воді цілі базари.

Навколо ставків стоять зручні лавки. Тут часто затримуються любителі пернатих, спосте-

рігаючи досить цікаві картини: і грізні «батальні», і «ліричні», і справжні балетні сцени.

За пернатими відкривається світ тварин. По обидва боки усипаної гравієм широкої доріжки розташовані місткі вольєри, загорожі, в яких утримуються й пасуться олені, лані, антилопи, бики, барани й інші копитні. Для вільного випасу зоопарк має великі загородки. А у вольєрах знаходяться переважно не досить акліматизовані й одомашнені тварини, а також особі з диким «характером»: козероги, кулани, зеброні й інші.

«Старожилом» називають в Асканії-Нова дикого коня Пржевальського. В зоопарку ведуться роботи по відновленню його шляхом схрещування чистокровних диких коней з одомашненими.

Африканській зебрі Чапмана після тропіків припав до смаку більш помірний клімат асканійських степів. Тут вона живе, як видно, непогано: вага самців досягає 320 кілограмів, самок — 246.

У відкритому степу випасається й антилопа канна. Вона легко приручається й розмножується. Деякі самки роздоюються. Молоку антилопи канни властиві цілющі якості.

Акліматизувались в асканійському зоопарку й антилопа гну голуба та її співродич антилопа нільгау.

Корінним жителем зоопарку вважається асканійський олень. Із Асканії-Нова вони завезені в заповідники України й Молдавії, де успішно розмножуються.

У післявоєнні роки в зоопарку виведено плямистого оленя і розроблено новий спосіб його утримання — вільний випас.

Виходець з Північної Америки бізон використовується в Асканії-Нова для відновлення зубра методом вбирного схрещування.

Успішно розмножуються в асканійському зоопарку також страуси. Жива вага дорослого птаха дорівнює 150—170, а вага яйця — 1,5—2 кілограмам.

З Південної Америки завезені страуси нанду, які утримуються у великій загорожі, а взимку— в спеціально спорудженому страусятнику. Цікаво, що яйця висиджує самець. У австралійського страуса ему на яйцях також сидить самець, він же виховує молодняк.

В зоопарку розводять звичайних, королівських, золотистих, алмазних та інші види фазанів.

В Асканії-Нова ведеться значна робота по відновленню, акліматизації, гібридизації, прирученню і одомашненню багатьох видів цінних і рідкісних диких тварин та птахів. Тут жителів південного степу привчають до північних умов, а жителів лісів пристосовують до умов степу; відбувається натуралізація високогірних копитних. В результаті цих робіт одержано 83 гібридні форми тварин і птахів.

Асканія-Нова має велике дослідне господарство, в якому провадяться експериментальні роботи з питань тваринництва, кормодобування, кілька племінних заводів. Щороку тут вирощують для державних племінних станцій, колгоспів і радгоспів сотні голів високопродуктивного молодняка. Асканійське вівчарство є племінним розплідником всесоюзного значення.

ОАЗИС У СТЕПУ

Сухі, безлісі асканійські степи, одноманітний рельєф. Любителів такого пейзажу, мабуть, знайдеться небагато. Але якщо ви зібрались в Асканію-Нова, хай вас не лякає така характеристика асканійських степів. Є серед його широких просторів ізумрудний оазис, справжнє зелене чудо, створене людиною, її наполегливим багаторічним трудом.

Квітучий оазис у напівпустелі. В ботанічному парку ви знайдете чимало мальовничих куточків: штучно створений ставок, а на його березі— кам'яний грот, курган, обсаджений деревами й чагарниками з різноманітними формами кроїн і листям різних відтінків. Вони створюють дивовижне зелене обрамлення, яке милує око. Біля самого ставка красива галявина, а навколо неї царство хвойних — голубі ялини, смереки, сосни, кедрі, кипариси.

Величний ліс, фруктові сади, галявини й ставки, затишні альтанки й лісостепові простори з розкинутими серед них мальовничими групами дерев — ці картини парку змінюють одна одну, милуючи око своєю красою.

Асканійський ботанічний парк вражає архітектурною витриманістю композицій, багатством видового складу дерев і кущів. Нині загальна кількість видів досягла 659.

Вхід до парку відкрито з південно-західного боку. Тут розташована водонапірна башта, до якої прилягають службові споруди. Недалеко від них височить бронзова фігура воїна Радянської Армії. 30 жовтня 1941 року гітлерівські окупанти вчинили звірячу розправу над захоп-

леними в полон 15 радянськими парашутистами. В 1957 році на місці загибелі парашутистів споруджено цей пам'ятник.

Висока водонапірна башта в поєднанні з іншою баштою й службовими спорудами створюють враження старовинного замку.

Звідси відвідувачі починають екскурсію по парку. Насамперед вони потрапляють до мальовничого ставка, по обидва боки якого ростуть могутні дерева, що досягають 25 метрів висоти.

Паркові насадження розбиті на 60 ділянок, склад порід змішаний. Найчастіше зустрічаються тут ясені звичайний, каркас західний, клен гостролистий.

В багатьох куточках парку росте берест польовий і в'яз гладкий, софора й гледичія. Вони відзначаються засухостійкістю і добре плодоносять.

В парку налічується 30 представників хвойних порід, здебільшого це туя східна, сосна, яловець віргінський і козацький. Ці породи, а також ялини голубі й кипарисовики декоративні надають листяному парку своєрідної краси, особливо взимку.

Серед підліску ми зустрічаємо бузок звичайний і персидський, бузину чорну, самшит, жовту акацію, жимолость і сніжноягідник. Є тут і рідкісні деревно-чагарникові породи — віргілія жовта, кедр річковий, гінго дволопасне, каштан рожевий, дуб пірамідальний, дейція, форзиція.

Зі східного боку парку закладено діброву на 17 гектарів. Історія створення лісостепової частини парку така: в степу посадили групи і окремі дерева, щоб з'ясувати, як вони ростимуть і розвиватимуться в цих умовах. Ще в середині минулого століття через цю степову ділянку

проходив чумацький шлях, яким чумаки возили сілі з присивашських лиманів на північ.

У ботанічному парку створені добрі умови і для розвитку грав.

Ботанічний парк Асканія-Нова—захоплююча книга, яка розповідає про підкорення природи людиною. І ще: це надзвичайно цінний зелений пам'ятник, створений в безтісому степу. Однак, захоплюючись його зовнішньою красою, не слід забувати, що водночас це, як і зоопарк, лабораторія вчених, багата й невичерпна. Тут, на землі, яку штучно зрошують, акліматизуються численні породи дерев, завезених з різних частин земної кулі. Самі ж насадження являють собою цінний маточник для одержання насіння, вегетативного розмноження акліматизованих і натуралізованих порід. Зелена лабораторія багато де в чому допомагає вченим — вона завжди має матеріали, потрібні для глибоких досліджень.

ЗАПОВІДНИЙ СТЕП

Степ і степ навкруг... Полум'яніє він весняним багатобарвним килимом тюльпанів, переливається хвилями ковилу... Це — заповідний степ Асканії-Нова, який займає 11 тисяч гектарів. З них — понад півтори тисячі гектарів, до яких не торкається ні коса, ні плуг.

Заповідний степ—унікальний пам'ятник природи, завдяки якому ми маємо уяву про вигляд південного степу України в минулому.

Це важливо, тому що в наш час степ швидко змінює своє обличчя, перетворюється на наших очах. Оживає, кращає він, одягається в зелене

вбрання лісосмуг, вкривається золотим килимом хлібів.

Грунтовий і рослинний покрив заповідного степу має неабияке наукове значення для вивчення особливостей дикої рослинності, властивостей ґрунту і тих змін, які вносить в природу людина.

Значну частину степу займає типчак, пористі ковилі. Меншу територію відвоював ромашник і подібні йому рослини. А на солонцюватих ґрунтах ростуть прутняк з типчаком, айстра мохната з типчаком. А низинна частина степу зайнята різнотрав'ям. Найчастіше тут зустрічаються підмаренник, деревій, жовтозілля та інші.

Збережені ділянки цілинного степу відображають особливості основних типів ґрунтів і рослинного покриву південноукраїнської степової зони.

В Асканії-Нова вивчаються нині найбільш перспективні кормові рослини, динаміка вологості ґрунту, рослинного покриву тощо. В заповіднику відновлено і щороку поповнюється гербарій степових рослин, збирається і розсилається насіння дикоростучих.

Асканія-Нова найближчим часом буде реконструйована й розширена. В інституті створюються нові відділи: генетики сільськогоспо-

дарських тварин, акліматизації й гібридизації, інтродукції та акліматизації деревної і трав'яної рослинності; лабораторії: фізіології, сільськогосподарських тварин, радіобіології, зоохімії, молочна, м'ясна та інші. На честь 50-річчя Великого Жовтня закладається новий дендропарк на 100 гектарів. Будуть створені лісопарк, водоймище з дзеркалом 200 гектарів, став, зелена захисна зона. Почато реконструкцію і розширення зоологічного парку. Впорядковується селище Асканія-Нова: споруджується багатоповерховий житловий масив, школа, Палац культури, кінотеатр, лікарня, інтернат, стадіон, спортивний павільйон, басейни, літня естрада, кемпінг.

Мальовнича природа парків, багатий тваринний світ, заповідний степ щороку приваблюють в Асканію-Нова десятки тисяч відвідувачів. Їх супроводжують під час екскурсій кваліфіковані екскурсіводи.

Якщо вам захочеться більш докладно вивчити діяльність інституту, до ваших послуг бібліотека і читальний зал з різноманітною науковою літературою.

Зупинитись в Асканії-Нова можна в готелі, спорудженому в сучасному стилі, з усіма вигодами. При готелі відкрито кафе і їдальню.

Отже, вас чекає Асканія-Нова. Ви познайомитесь з історією, сучасним станом і перспективами розвитку заповідника, наукового центру, який відіграє значну роль у перетворенні рослинного й тваринного світу на користь людині.

Аскания-Нова — интереснейший уголок нашей Родины. Ее зоологический и ботанический парки, уникальные гибриды животных, племенные заводы, сохранившийся до наших дней редкостный заповедник извечной девственной целины — все это создало Асканию-Нова заслуженную мировую известность.

Богатейший заповедник — подлинный памятник многолетнему, упорному труду человека, покоряющего природу, пресбразовывающего ее. Поэтому Аскания-Нова — оазис среди южной украинской степи — так отличается от других заповедников. Ведь если там исключено какое бы то ни было влияние человека на развитие растительного и животного мира, то здесь все, кроме участка заповедной степи, создано его трудом.

Расположена Аскания-Нова в Чаплинском районе Херсонской области, в 76 километрах от станции Ново-Алексеевка, в 150 — от областного центра, в 65 — от пристани Каховка.

Зона Аскании-Нова — пониженные степи, простирающиеся вдоль северных берегов Черного и Азовского морей. Рельеф местности — равнина с блюдцеобразными понижениями. Климат континентальный, резко засушливый, с крайне непостоянной погодой (особенно зимой и весной). Среднегодовая температура воздуха $+9,5^{\circ}$, среднегодовое количество осадков — 350 миллиметров. Периодически бывают длительные засухи, сопровождающиеся жарой до 40° и суховеями, переходящими в черные бури.

Именно здесь и раскинулась Аскания-Нова — настоящее зеленое чудо в опаленной солнцем степи.

РОЖДЕНИЕ АСКАНИЙСКОЙ ЖЕМЧУЖИНЫ

В седую старину здесь, на широких степных просторах, бродили орды кочевников. Лишь степные курганы да скифские каменные бабы остались безмолвными памятниками тех времен.

Заселение южных районов Украины началось еще в конце XVIII века, после укрепления Российской империи на рубежах Черного и Азовского морей. Царское правительство отдавало земли этого края не только русским помещикам, но и иноземцам. В 1828 году немецкий герцог Ангальт-Кетенский получил в наследственное владение за бесценюк участок земли в 43 тысячи десятин в районе теперешней Аскании и 6 тысяч десятин на берегу Черного моря.

В 1841 году в степи был построен хутор с романтическим названием Аскания-Нова (Асканией называлась древняя немецкая область Асканского княжеского дома. Само же слово заимствовано из греческой мифологии: по преданию Асканием звали сына Энея).

В южных украинских степях герцог начал разводить мериносовых овец и скаковых арабских лошадей. Однако вскоре хозяйство пришло в упадок. Оно не давало тех прибылей, к которым так стремились колонисты.

После 25-летнего хозяйничанья герцогов один из них сдал Асканию-Нова в аренду, а позднее продал имение колонисту Фейну. Этот владелец более умело занимался мериносовым овцеводством и стал заметно богатеть на сбыте овечьей шерсти. Немного спустя Фейн породнился с другим немецким колонистом Фальцем.

Фальц-Фейны скупали окружающие земли и вскоре стали «королями овцеводства».

Получая колоссальные барыши от животноводства, Фальц-Фейны значительную часть доходов тратили на устройство своей усадьбы. Последний из владельцев Аскании-Нова Фридрих Фальц-Фейн проявлял интерес к диким живот-

ным. В 1874 году крестьянский мальчик Клим Сиянко соорудил первую вольеру для содержания местных диких птиц. Эта затея понравилась молодому наследнику имения. Вместе они и занялись этим увлекательным делом. Фридрих Фальц-Фейн был наследником «королей овцеводства», а Клим Сиянко — батрацким сыном, поэтому их роли в создании зоопарка распределились так: Фридрих учился, путешествовал, покупал ценные виды животных, а Клим выполнял всю работу, связанную с созданием зоологического парка.

Асканийский зоопарк многим обязан этому талантливому самородку, отличавшемуся пытливым умом и наблюдательностью. Несмотря на нелегкие условия жизни, Клим Сиянко вечерами изучал зоологию, латинский язык.

Постепенно вольеры были расширены. Они заселялись не только птицами, но и млекопитающими, завозимыми из других зон мира. Из донецких степей сюда были доставлены байбаки, из Астраханской губернии — антилопа сайга. Из Африки завезены страусы, из Монголии — лошади Пржевальского, с Кавказа и из Западной Европы — фазаны, из Индии — антилопа нильгау, из Тибета — яки, из Африки — антилопа канна и антилопа гну голубая, из Америки — бизоны, из Беловежской пуши — зубры, из Уссурийского края — пятнистые олени. Здесь животные приручались и акклиматизировались в условиях, близких к естественным. Некоторые виды начали нормально размножаться. Искусственные же озера, заросли и болота служили местом остановок и гнездования диких перелетных птиц.

Большую ценность представляет и ботаниче-

ский парк Аскании-Нова. Под парк сначала было отведено 70 гектаров степи. На 27 гектарах этой площади заложили дендропарк в ландшафтном стиле. Проект дендропарка разрабатывался одесским инженером зеленого строительства Дюфреном в 1885 году. Посадочный материал и семена завозились из южных садоводств Украины, из Познани и Риги. Посадками руководил известный украинский садовод Падалка. Затем первоначальный проект изменил художник-пейзажист Орленко. Он ввел в состав парка хвойные породы. Остальная часть парка представляла собою лесостепь.

За короткий промежуток времени здесь было высажено 220 видов различных деревьев и кустарников, завезенных из различных континентов и стран.

Однако при этом нельзя забывать, что хозяйство Фальц-Фейнов велось на капиталистических началах и не преследовало научных целей. Создавая же парки, Фальц-Фейн стремился придать этому далеко не любительскому овцеводческому хозяйству диковинную зоолого-ботаническую рекламу и затмить своих гостей экзотикой собранных им растений и животных.

Только после Великой Октябрьской социалистической революции начался подлинный расцвет Аскании-Нова. Перед заповедником были поставлены важные задачи: сохранить и изучить целинную степь и ее природу, акклиматизировать как можно больше видов животных и растений, вывести и размножить те из них, которые имеют народнохозяйственное значение.

В 1921—1926 годах в Аскании-Нова были учреждены научная степная станция, зоотехни-

ческая опытная станция с племенным животноводством при ней, фитотехническая станция. В 1932 году здесь создается Всесоюзный научно-исследовательский институт гибридизации и акклиматизации животных. В 1940 году институту было присвоено имя академика М. Ф. Иванова. С этим именем связан период расцвета института. Выдающийся советский ученый Михаил Федорович Иванов обогатил зоотехническую науку методикой выведения новых и совершенствования существующих пород. Он создал новую породу тонкорунных овец, справедливо считающуюся одной из лучших мериносовых пород мира. Академик М. Ф. Иванов вывел также украинскую степную белую породу свиней и горного мериноса.

М. Ф. Иванов оставил большое наследство— свыше 200 научных трудов. Работу свою в Аскании-Нова он любил до самозабвения, восхищался он и ее бесконечными степями, беспредельными просторами. Талант этого человека был многогранным. Он обладал незаурядными способностями художника. Ряд его полотен фигурировал в свое время на передвижных выставках и был удостоен премии. Перед зданием института М. Ф. Иванову установлен бронзовый бюст.

Много сделали для развития науки работавшие здесь ученые. Это академики В. Н. Сукачев и А. Н. Соколовский, биолог И. И. Иванов, зоологи Б. К. Фортунатов и А. А. Браунер, ботаники И. К. Пачоский и М. С. Шалыт, природовед М. А. Мантейфель и другие. Но многое из того, что было создано коллективом института, уничтожили гитлеровские оккупанты. Они истребили большую часть диких животных зоопарка,

вырубили самые крупные деревья. Если к началу войны здесь насчитывалось около 100 видов различных млекопитающих и птиц, то после освобождения Аскании-Нова удалось собрать в зоопарк всего 20 видов с общим числом особей около 225. Гитлеровцы разграбили богатейший научный музей и научную библиотеку, насчитывавшую более 25 тысяч томов, увезли коллекции чучел животных и птиц, уничтожили редкие гербарии и коллекцию насекомых. Лаборатории были демонтированы и имущество вывезено, научно-экспериментальная база — разгромлена.

После Великой Отечественной войны правительство отпустило огромные средства на восстановление и реконструкцию заповедника.

В 1956 году институт «Аскания-Нова» был реорганизован в зональный и назван Украинским научно-исследовательским институтом животноводства степных районов им. М. Ф. Иванова.

Ныне Аскания-Нова представляет собой комплексное научно-исследовательское учреждение, в состав которого, кроме отделов и лабораторий, входят зоологический и ботанический парки, заповедная степь.

В институте работает большой коллектив ученых, ежегодно пополняющийся молодыми специалистами. Здесь проходят практику студенты многих сельскохозяйственных учебных заведений нашей страны.

Туристские тропинки к оазису в степи никогда не зарастают. Парки, степь, стада различных животных привлекают в Асканию-Нова ученых, работников сельского хозяйства, многочисленных туристов.

АСКАНИЙСКИЙ ЗООПАРК — ОСОБЫЙ

Именно они — беспокойные жители вольер, прудов и загонов Аскании-Нова — создали ей широкую известность. И понятно, что посетители зачастую стремятся начать осмотр заповедника с зоопарка.

Представление о зоопарках у большинства людей примерно такое: конечно же, это парк, клетки, вольеры, в них скучноглазые дикие обитатели, лишенные самого главного для живого существа — свободы. Поэтому понятно изумление посетителей, впервые попадающих в Асканию-Нова. Какой же это зоопарк? — восклицают многие из них. И впрямь картина предстает необычная: в открытой степи пасутся стада бизонов, диких лошадей, оленей, антилоп и других животных. Страусы свободно бегают и гнездятся на столь же просторных площадях, многочисленные виды птиц населяют заросшие тростником и осоками искусственные пруды и болота; павлины, фазаны, цесарки укрываются в насаждениях асканийских парков, где часто и ночуют на деревьях.

Много диких животных, привыкших к условиям асканийской зимы, так и живут круглый год под открытым небом и только в ненастье они прячутся под навесами и в шалашах, построенных для этой цели. Для выходцев из тропиков в зоопарке есть зимние «квартиры» — антилопники, зебрятники, страусятники и другие помещения.

Животный мир асканийского зоопарка представлен, в основном, копытными млекопитающими, плоскогрудыми и килегрудыми птицами.

Именно этим, сравнительно ограниченным составом видов животных при значительной численности особей каждого вида, асканийский зоопарк и отличается от большинства зоопарков мира. Ведь он, по сути, не столько зоопарк в собственном смысле слова, т. е. не столько коллекция живых представителей различных видов животных, сколько своеобразный питомник или ферма по разведению редких и ценных диких копытных и птиц. Короче говоря, зоопарк Аскании-Нова создан не специально для показа животных в просветительных целях, а для выведения диких животных, представляющих хозяйственную и научную ценность.

Кормят животных здесь самыми простыми, недорогостоящими кормами, имеющимися в любом хозяйстве в изобилии. Это, главным образом, сено, ячменная дерть, свекла, капуста, морковь и другие овощи. Содержание животных обходится зоопарку недорого и выращенные здесь, они стоят во много раз дешевле тех, которых завозят из Америки, Австралии, Африки.

По этой причине, а также потому, что многие виды животных и птиц асканийского зоопарка более жизнеспособны, чем только что пойманные в природе, большинство зоопарков нашей страны и ряда зарубежных государств предпочитают пополнять свои коллекции асканийскими экземплярами.

Миновав вход, экскурсанты попадают в звонкоголосое царство пернатых. В парковых зарослях размещаются многочисленные вольеры, занятые различными видами птиц — обитателями многих зон земного шара. Здесь представлены редкая коллекция гусиных, охотничье-промысло-

вые птицы, местные хищники, декоративные формы — павлины, попугаи.

Далее открывается вид на просторную гладь прудов. Но водное зеркало лишь в редкие минуты бывает гладким: пестрит, волнуется на нем плавающее «население», подчас создавая настоящие базары.

Вокруг прудов размещены удобные скамейки. Здесь зачастую задерживаются многие любители пернатых, наблюдая прелюбопытнейшие сцены: и грозные «батальные», и любовные свидания, и поистине «балетные номера».

За птичьим миром расположились копытные животные. По обе стороны усыпанной гравием широкой дорожки установлены вместительные вольеры, загорода, где содержатся и пасутся олени, лани, антилопы, быки, бараны, козлы и другие копытные. Для вольного выпаса зоопарк имеет большие загоны. В вольерах же в основном находятся недостаточно акклиматизированные и одомашненные животные, а также особи с диким нравом: козероги, куланы, зеброиды и другие.

«Старожилом» называют в Аскании-Нова дикую лошадь Пржевальского. В зоопарке ведутся работы по восстановлению ее путем скрещивания чистокровных диких лошадей с домашними.

Африканской гостье—зебре Чапмана — после жарких тропиков по душе пришлись более чем умеренные асканийские степи. Здесь она живет, как видно, неплохо: вес самцов — 320 килограммов, самок — 246.

В открытой степи выпасается антилопа канана. Она легко приручается, размножается. Не-

которые самки раздаиваются. Молоко антилоп канна обладает целебными свойствами.

Акклиматизировались в асканийском зоопарке антилопа гну голубая и ее сородич антилопа нильгау.

Коренным жителям зоопарка считается асканийский олень. Из Аскании-Нова олени завезены в заповедники Украины и Молдавии, где успешно размножаются.

В послевоенные годы в зоопарке выведен пятнистый олень. Здесь разработан новый способ его содержания — вольный выпас.

Обитатель Северной Америки бизон используется для восстановления зубра методом поглотительного скрещивания.

Успешно размножаются в Аскании-Нова страусы африканские. Живой вес взрослой птицы достигает 150—170 килограммов, а вес яйца — 1,5—2.

Из Южной Америки завезены страусы нанду. Содержатся они в специальном большом загоне, а зимой — в страусятнике. Насиживает яйца самец. У австралийского страуса эму кладку насиживает также самец, он же воспитывает молодняк.

В зоопарке разводятся многие виды фазанов: обыкновенный, королевский, золотистый, алмазный и другие.

В Аскании-Нова проводится большая работа по воспроизводству, акклиматизации, гибридизации, приучению и одомашниванию многих видов ценных и редких диких животных и птиц. Здесь происходит осевенение южных степняков, остепенение лесных животных, натурализация высокогорных копытных. В итоге этих работ

получено 83 гибридные формы животных и птиц.

В Аскании-Нова есть крупное опытное хозяйство, где проводятся экспериментальные работы по животноводству, кормопроизводству, несколько племенных заводов. Ежегодно здесь выращиваются для государственных племенных станций, колхозов и совхозов сотни голов высокопродуктивного молодняка. Асканийское овцеводство является племенным рассадником всесоюзного значения.

ОАЗИС В СТЕПИ

Сухие, безлесные асканийские степи, однообразный рельеф. Любителей такого пейзажа сыщешь немного. Но если вы собрались в Асканию-Нова, пусть вас не пугает такая характеристика ее степей. Есть среди ее бескрайних просторов изумрудный оазис — настоящее чудо, сотворенное человеком, его многолетним, упорным трудом.

Действительно, оазис в полупустынном месте! В ботаническом парке вы найдете много живописнейших уголков: искусственно созданный пруд, а на его берегу — каменный грот, курган, обсаженный деревьями и кустарниками, которые благодаря различным формам крон и оттенкам листьев создают удивительнейшее растительное обрамление. У самого пруда раскинулась живописная поляна. Здесь царят хвойные: голубые ели и пихты, сосны и можжевельники, кедры и кипарисы.

Величественный лес, фруктовые сады, поляны и пруды, уютные беседки и лесостепные

просторы с разбросанными среди них группами деревьев — картины меняются, не утомляя глаз, радуя своей красотой и безыскусственностью.

Асканийский ботанический парк поражает архитектурной выдержанностью композиций, богатством видового состава деревьев и кустарников. В настоящее время общее количество видов деревьев и кустов достигло 659.

Вход в парк открыт с юго-западной стороны. Здесь расположена водонапорная башня, к которой примыкают служебные постройки и выложенная из камня стена. Невдалеке от них высится бронзовая фигура воина Советской Армии. 30 октября 1941 года немецкие оккупанты зверски расправились с захваченными в плен 15 советскими парашютистами. В 1957 году на месте их гибели и поставили этот памятник.

Высокая водонапорная башня в сочетании с другой башней и хозяйственными постройками создают впечатление старинного замка.

Отсюда посетители начинают путь по парку. Прежде всего они попадают к живописному пруду, по обем сторонам которого расположены могучие деревья. Некоторые из них достигают 25 метров высоты.

Насаждения парка разбиты на 60 участков, состав древесных пород в них смешанный. Наиболее многочисленны ясень обыкновенный, каркас западный, клен остролистый.

Во многих уголках парка встречаются берест полевой и вяз гладкий. Хорошо растут гледичия и софора. Они отличаются засухоустойчивостью и прекрасно плодоносят.

В парке насчитывается 30 представителей хвойных пород. Чаще всего встречаются туя

восточная, сосны, можжевельник виргинский и казачий. Эти породы, а также ели голубые и кипарисовики декоративные придают лиственный парку своеобразную красоту, особенно зимой.

Среди подлеска мы встречаем сирень обыкновенную и персидскую, бузину черную, самшит, желтую акацию, жимолость, снежнаягодник. Есть и редкие древесно-кустарниковые породы: виргилия желтая, речной кедр, гинкго двухлопастная, каштан розовый, дуб пирамидальный, дейция, форзиция.

С восточной стороны парка на площади 17 гектаров заложена дубрава.

Лесостепная часть парка закладывалась так: в степи посадили группы и отдельные деревья, чтобы выяснить, как они будут расти и развиваться в этих условиях. До середины прошлого века через участок проходил «чумацкий шлях», по которому чумаки доставляли соль с присивашских лиманов в северные районы.

В ботаническом парке создались хорошие условия и для развития трав. Некоторые лесные травы были высеяны, другие завезены с комом земли вместе с саженцами, а многие семена занесены птицами. Сейчас здесь насчитывается 270 видов трав.

Ботанический парк Аскании-Нова — живая и увлекательная книга, рассказывающая о покорении природы человеком, о его неутомимом труде. И еще: это ценнейший зеленый памятник, созданный в безлесной степи. Однако, увлекаясь его внешней красотой, не следует забывать, что это, как и зоопарк, лаборатория ученых, богатая и неисчерпаемая. Здесь, на искусственно поли-

ваемой земле, акклиматизируются многие десятки пород, происходящих из различных частей земного шара. Сами же насаждения служат ценными маточниками для получения семян, для вегетативного размножения акклиматизированных и натурализованных пород.

Зеленая лаборатория во многом помогает ученым — она всегда располагает материалами, необходимыми для исследования.

ЗАПОВЕДНАЯ СТЕПЬ

Степь да степь кругом... Полыхает она весенним многоцветным ковром тюльпанов, переливается ковыльными волнами. В Аскании-Нова большая площадь — 11 тысяч гектаров, отведена под заповедную целинную степь, из них 1563 гектара некошенной и невыпасаемой площади.

Заповедная степь — уникальный памятник природы, который дает нам представление об облике южной степи Украины в прошлом.

Это важно, потому что нынешняя степь быстро меняет свой облик. Оживает, хорошеет она изо дня в день, покрывается зеленым ковром буйной растительности, позолотой колосющихся нив.

Почвенный и растительный покров заповедной степи имеет большую научную ценность для изучения особенностей дикой растительности, свойств почвы и тех изменений, которые вносит в природу человек.

Большую часть степи занимают типчак, пристые ковыли. Меньшие территории отвоевал

ромашник и ему подобные. А на солонцеватых почвах произрастают прутняк с типчаком, астра мохнатая с типчаком. На пониженной части степи царит разнотравье. Наиболее часто встречаются подмаренник, тысячелистник, крестовник и другие.

Сохранившиеся участки целинной степи отражают особенности основных типов почв и растительного покрова зоны южной степи Украины. В настоящее время изучаются перспективные кормовые растения, динамика влажности почвы, растительного покрова и др. В заповеднике восстановлен и ежегодно пополняется гербарий степных растений, собираются и рассылаются семена дикорастущих.

Аскания-Нова в ближайшие годы будет значительно реконструирована и расширена. В институте создаются новые отделы: генетики сельскохозяйственных животных, акклиматизации и гибридизации, интродукции и акклиматизации древесной и травянистой растительности; лаборатории: физиологии сельскохозяйственных животных, радиобиологии, зоохимии, молочная, мясная и другие. В честь знаменательной даты — 50-летия Великой Октябрьской социалистической революции закладывается новый дендропарк на площади 100 гектаров. Будут созданы лесопарк, водоем с зеркалом 200 гектаров, пруд, зеленая защитная зона. Начато расширение и коренная реконструкция зоологического парка.

Расширяется и благоустраивается поселок Аскания-Нова. Здесь сооружаются многоэтаж-

ный жилой массив, школа, Дворец культуры, кинотеатр, больница, интернат, стадион, спортивный павильон, плавательные бассейны, открытая эстрада, кемпинг.

Интереснейшие и богатейшие парки, заповедная степь привлекают в Асканию-Нову десятки тысяч посетителей. Их сопровождают во время экскурсий квалифицированные экскурсоводы.

Если вам захочется более детально изучить

деятельность института, к вашим услугам научная библиотека и читальный зал.

Остановиться в Аскании-Нова можно в построенной в современном стиле гостинице. Здесь работают кафе и столовые.

Итак, вас ждет Аскания-Нова. Вы познакомитесь с путями возникновения, современным состоянием и перспективами развития заповедника, научного центра, преобразующего растительный и животный мир на пользу человеку.

Ascania-Nova Reserve is a delightful spot of our country. It is world-famous for its Zoological and Botanical Gardens, unique hybrids of animals, pedigree cattle breeding and preserved virgin lands. It serves as an example of a long and persistent toil of man who subjugates and remakes nature. If the fauna and flora of other reserves are kept usually untouched, this oasis in the South-Ukrainian steppe sprang up by the persistent efforts of the people.

Ascania-Nova Reserve is located in Chaplinski region of Kherson province at the distance of 76 km from Novo-Alekseyevka railway station, 150 km from the city of Kherson and 65 km from the port of Kakhovka.

The area of Ascania-Nova represents low steppe, spreading along the Northern shores of the Black and Azov Seas. This is a flat country with low saucer-shaped plains, characterized by continental climate, sharp dry and changeable weather (particularly in winter and spring), with

the average annual temperature of $+9,5^{\circ}\text{C}$ and precipitation of 360 mm per annum. Prolonged droughts with the heat of $+40^{\circ}\text{C}$ and dry hot winds developing into black storms periodically take place here.

Ascania-Nova Reserve, this real green miracle, is located here amidst the sunlit steppes.

ORIGIN OF THE ASCANIAN PEARL

Only Nomad hordes used to roam here in the old days and now the only silent witnesses of those days are the scattered burial mounds and Scythian stone images.

With the consolidation of power of the Russian Empire along the shores of the Black and Azov Seas at the end of the 18th century, these lands of the South Ukraine were constantly populated.

The tsarist government allotted plots of these lands not only to the Russian landlords but to foreigners as well. In 1828 a German duke Anhalt-

Ketten got into hereditary possession a plot of land of 43 thousand dessiatinas (1,161,000 acres) in the region of the present Ascania and 6 thousand dessiatinas (162 000 acres) on the Black Sea shore. In 1841 he built a farm here with a romantic name "Ascania-Nova" (The name of the ancient German Principality, taken from the Greek mythology: Ascanius was the name of Eneas'sson).

It so happened that the landlord of this estate was engaged in breeding merino sheep and Arab race horses but failed to achieve desirable profits and soon the farm fell into decay.

On its 25th year of existence the farm then belonging to one of the dukes of that family was leased and later sold to another colonist.

The next landowner, Fein by name, was more successful in breeding merino sheep and became very rich by selling their wool. Then he amalgamated his estate with that of Falts, another colonist, on relation grounds and these two became "kings of sheepbreeding". They enlarged considerably their farm buying up neighbouring plots of land. They got tremendous profits out of cattlebreeding and spent big sums of money for arranging their estate.

The last landlord of the estate Fridrich-Falts Fein when he was young suddenly took an interest in wild animals. This happened when he saw once a peasant boy Klim Siyanko making an open-air cage for birds. It was in 1874 that the young heir of the estate, Fridrich Falts-Fein, and a farmhand's son, Klim Siyanko, ventured into a fascinating affair — the creation of zoological gardens. Their partnership in that business however, was quite unequal. Fridrich used to travel, study, pur-

chase valuable kinds of animals while Klim performed the entire work in the zoological gardens. He was a gifted person, keen and inquisitive, eager to know the secrets of nature. At nights he used to learn zoology and Latin.

The open-air cages were widened in the course of time and were used not only for birds but mammals too which were brought from different zones of the world. Steppe marmots were brought from the Don-river steppe, Saiga antelope from Astrakhan province, ostriches from Africa, "Przhevalsky" horses from Mongolia, pheasants from the Caucasus and Western Europe, Nilgau antelope from India, yaks from Tibet, Canna antelope and blue gnu antelope from Africa, bison from America, auroches from Belovezhskaya Woods, spotted deer from Ussuri region. Here they were tamed under conditions close to natural and started multiplying. Artificial lakes, brush-woods and swamps served for nesting of the birds of passage.

The botanical gardens of Ascania-Nova Reserve is a remarkable place too. 70 hectares of steppe land were allotted primarily to the park where a scenic dendropark was laid out on an area of 27 hectares. It was planned in 1885 by Dufren, a specialist from Odessa. Seedlings and seeds were brought from the South Ukraine gardens as well as from the cities of Poznan and Riga. A well-known Ukrainian gardener Podalka headed all planting here. The initial plan was changed by a painter-landscapist Orlenko who enriched the park with conifers. The rest of the area of the park was just a forest-steppe. During a very short period of time 220 different kinds of trees and bushes were planted, the latter were brought from various

countries and continents. Unfortunately the owners of the Reserve were not guided by scientific aims in developing their farm. Being petty capitalist proprietors they strived for the only interest to surprise their guests with the rich exotic collection of the plants and animals.

A real flourishing period came to Ascania-Nova Reserve with the victory of the Great October Socialist Revolution of 1917 in our country. The following important tasks were set before the Reserve: to preserve and study the virgin steppe nature, to acclimatize more and more different kinds of animals and plants, to breed and reproduce those kinds which proved to be useful for people's economy. In 1921—1926 several scientific institutions were established here such as: the zootechnical experimental station with a blood-stock cattle-breeding department, phytotechnical station and steppe research station. In 1932 the "All-Union Scientific-Research Institute for Hybridization and Acclimatization of Animals" was created here. In 1940 it was named after academician M. F. Ivanov, who contributed so much to its development. An outstanding Soviet scientist, he enriched zootechnical science with a new method of breeding of new kinds of animals as well as improving some of them. He is responsible for the creation of a new kind of fine-fleeced sheep, which is rightly considered as one of the best in the world. He also bred Ukrainian white steppe pigs, called mounting merino Sheep.

Ivanov wrote more than 200 scientific books. He was fully carried away with his work at Ascania-Nova Reserve and kept admiring its boundless steppes all through his life. A man of science he

was a painter at the same time. Some of his paintings were exhibited and praised. A bronze monument to him stands now in front of the Institute.

The names of other well-known scientists should be mentioned here. Among them: biologist I. I. Ivanov, zoologists B. K. Fortunatov and A. A. Browner, botanists I. K. Pachesky and M. S. Shalyt, academicians B. N. Sukachev and A. N. Sokolovsky, professor of Biology M. A. Mantefel.

During the 2nd World War Ascania-Nova Reserve was badly damaged by the Hitlerites. They destroyed most of the animals in the zoological gardens and cut the biggest trees down. If before the war there were about a hundred of different kinds of mammals and birds, at the end of the war only 20 kinds were left, their total being 225 only.

The Hitlerites robbed the rich scientific museum and scientific library containing more than 25 thousand volumes. They plundered collections of stuffed animals and birds, crushed unique herbariums and collection of insects. Laboratories were dismantled and equipment taken away. Scientific experimental stock was destroyed.

After the war our government paid special attention and allotted great sums for restoration and reconstruction of the Reserve.

In 1956 the Ascania-Nova Institute was reorganized into a Zonal one and called the "Ukrainian Scientific-Research Institute of Cattle-Breeding for Steppe Region", named after M. F. Ivanov.

To-day Ascania-Nova Reserve represents a complex of scientific research institutions, including different departments and laboratories as well

as zoological gardens, botanical parks and reserved plots of steppe.

A great number of scientists work here, a number of students of the agricultural colleges undergo practice at Ascania-Nova Reserve and every year new scientists come to work here.

THE UNUSUAL ZOOLOGICAL GARDENS OF ASCANIA-NOVA

Ascania-Nova Reserve with its marvelous parks, virgin steppe and unique collections of animals attracts a lot of visitors and tourists. The road leading to Ascania-Nova is always full of people.

These restless inhabitants of the open-air cages, ponds and enclosures brought to Ascania-Nova Reserve its world fame. So it is clear why the visitors of the Reserve are so anxious to start the excursion right from the Zoo.

Certainly, one usually imagines Zoological Gardens as parks with cages crowded with wild, sad-eyed animals, deprived of freedom — the main factor of existence. And the feeling of wonder is quite natural when you discover for yourself the Zoological Gardens of Ascania-Nova. "Is it really a Zoo", the visitors are apt to ask. Indeed the sight they face is quite unusual: herds of bison, wild horses, deer, antelopes and other animals are freely grazing in the open steppe. Ostriches run and nest easily in spacious areas; numerous kinds of birds inhabit artificial ponds and swamps, overgrown with reeds and sedge; peacocks, pheasants and guinea-fowls hide themselves in the thick of Ascanian parks and often spend the nights on the trees.

A great deal of wild animals, which have already accommodated themselves to Ascanian winters, just pass the whole year out-of-doors, and only in bad weather they look for shelter, hiding in special huts and under sheds which are made for this purpose. There are special "winter apartments" for such tropical animals as antelopes, zebras, ostriches and others.

The fauna of the Ascanian Zoo is represented mainly by hoofed mammalia as well as by birds with flat and keel-shaped chest. So, with a comparatively limited number of species of animals there are a lot of individuals in each. This is what distinguishes the Zoological Gardens in Ascania-Nova Reserve from the others in the world. It does not meet the main requirements of Zoological Gardens, i. e. to be a collection of animal representatives of various kinds. The Ascanian Zoo is engaged in breeding peculiar types of valuable and rare species of hoofed animals and birds. In short, it does not serve as a show of animals with educational aims, but serves as a farm for breeding wild animals, valuable from either economical or scientific point of view.

The animals are fed here with the most simple and cheap forage, which is available at any farm in abundance. The bulk of it is hay, barley, stems, beat, cabbage, carrot and other vegetables. Expenses on breeding of animals are reasonable here and are far smaller than elsewhere which is easily proved by delivery prices on animals from other countries, such as America, Australia, Africa etc.

That is the reason why a great number of Zoos prefer to purchase animals from Ascania-Nova Reserve; another reason is that the animals here pos-

sess greater vitality than those caught in wild condition.

Passing the entrance visitors find themselves among a lively family of singing birds. A great number of open-air cages in the park and brush-wood are inhabited by birds of various species, representing the fauna of different zones of the world. There is a unique collection of geese, game-birds, local birds of prey, peacocks and parrots.

Further one sees a spacious glassy surface of the ponds. But the water in them is never calm, it is gay and colourful, as the swimming inhabitants form real "bird bazaars" here. A number of comfortable benches around the ponds offer an opportunity for nature-lovers to enjoy curious scenes such as bird-battles, rendezvous and love scenes and even ballet dances.

Having passed the realm of birds, one comes to the zone of hoofed animals, which are in spacious cages on both sides of a gravel path. Deer, does, antelopes, bulls, rams, billy-goats, are carelessly grazing here. There are large corrals for unherded pasturage. Such animals of wild temper as capricorns, koolans, zebroids and others, which are not completely acclimatized and domesticated, are kept in open-air-cages.

Przhevalsky horse is considered an old-timer in Ascania-Nova. Wide-scale experiments are carried out in the Zoo on restoration of wild Przhevalsky horse by interbreeding of pure-blooded wild horses with domestic ones.

A guest of Africa, the Chapman zebra favours more the tempered climate of Ascania steppes to the hot tropics. It is evident that her life here is

not too bad since the male weighs up to 320 kg, and the female up to 246 kg.

The Canna Antelopes graze in the open steppe too. They are tamed easily and propagate well. Some female ones give milk which possesses health-giving properties.

Brindled gnu antelope and her relative — Nilgau antelope — are also acclimatized in the Zoo of Ascania-Nova Reserve.

Ascanian deer are considered aborigines of the Zoo. They are often sent to different Reserves of the Ukraine and Moldavia and multiply there successfully.

Recently a new type of spotted deer was successfully bred here and a new way of their upkeep in free pasturage was developed.

The Bison, an inhabitant of the North America, is used for improving the breed of the auroches.

African ostriches multiply successfully in Ascania-Nova too. Their eggs weigh up to 1.5—2 kg; and the bird reaches a weight of 150—170 kg.

Nandu ostriches arrived from South America. They are kept in a spacious enclosures but in winter time they are put into a special ostrich-house. The eggs are hatched by the male. The laying of an Australian ostrich Emu is hatched by the male too. He also brings up the youngsters.

A great variety of pheasants are bred in the Zoo, such as the English pheasant, the King pheasant, the Golden pheasant, the Diamond pheasant, etc.

In Ascania-Nova Reserve an enormous work is carried out on reproducing, acclimatization, hybridization, taming and domestication of many kinds of valuable and rare wild animals and birds.

Acclimatization to cold of the southern inhabitants, accommodating of the foresters to the steppes and naturalization of the Alpine hoofed animals is taking place here too.

As a result of this work 83 new hybrid forms of beasts and birds have been brought up here.

In Ascania-Nova there is a large experimental farm, where research in cattle-breeding and forage production are carried out. There are also several pedigrees here. Annually they raise hundreds of heads of high-productive younger animals for state blood-stock stations, collective and state farms. Ascanian pedigree sheep-breeding is of All-Union significance.

OASIS IN THE STEPPE

Few people enjoy the monotonous landscape of Ascania-Nova with its dry and woodless steppes. But one should never hesitate to visit this place for it is a real miracle amidst the boundless steppes, an emerald oasis, created by the hands of man, by his persistent and persevering labour.

In the Botanical Gardens you will find a lot of picturesque corners: an artificial pond with a stone grotto and a tumulus on its shore. A verdure of trees and bushes with various crown-shaped and foliage-hues create a most wonderful live frame around them. By the pond there is a delightful lawn, bordered by conifers, blue fir-trees, silver firs, pine-trees, junipers, cedars and cypress.

One beautiful scene is followed by another; majestic woods alternate with fruit gardens, lawns and ponds with cosy summer-houses, or patches

of forest-steppe with scattered clumps of trees.

Ascanian Botanical Gardens impress with dignified architectural style and with a variety of species of trees and bushes. Now the number of them reaches 659.

According to the original architectural plan there was a wide and straight promenade which connected the main entrance with the pond, decorated with plane trees. Now there is an entrance on the south-western side. There is a water tower here, some service buildings and a stone wall. This composition reminds us of an old castle. Not far from this place one can see a bronze statue of a Soviet soldier. The monument was erected in 1957 to commemorate the heroic death of 15 Soviet paratroopers who were tortured to death by the nazis in 1941.

The visitors of the Park start their sightseeing tour from this place usually going in the direction of the pond. On both sides of the path there are big trees; some of which reach a height of 25 metres.

The wooded territory of the park is divided into 60 sections with different species of trees and bushes in each. They mainly comprise ash-trees, nettle-trees, Norway maple, sometimes field birch-barks and smooth-leaved elms, as well as glyadichia and sophora. The latter two are drought-resistant plants and bring seeds.

As to the conifers, they are presented by 30 species. Besides we find here the Eastern thuja, pine-tree and juniper of Virginia and the Cossack type. These species as well as the blue fir-trees and cypress are very decorative and add beauty to the foliage of the park especially in winter.

The underwood comprises ordinary and Persian lilac, black elder, box tree, yellow acacia, honey suckle and snowberry. There are some rare species too, such as: yellow virginia, incense cedar, twoblade ginkgo, red chestnut Lombardy oak, daciya and forsiyiya.

About 17 hectares of land on the eastern side of the park are covered with oaks.

The forest-steppe region arose in such a way: clumps of trees and single trees were planted in the steppe just to see how they would grow in this climate. Up to the middle of the last century the "Tchoomak road" passed this place. The tchoomaks brought salt by this road from the Sivash estuaries to the Northern regions.

Grass grows in favourable conditions here too. Some kinds of forest grass were sown here, some were brought in from other countries with lumps of soil on the roots of seedlings, some were carried over by birds. Now they number 270 different kinds of grass.

Botanical Gardens of the Ascania-Nova Reserve remind of a vivid and fascinating book, telling the story of man's tireless labour in transforming nature. The Park is a precious green oasis in the steppe which together with the local Zoo serve as a rich laboratory for scientific work.

The scientists acclimatize dozens of species from different parts of the world. On the artificially irrigated soil the seeds of female trees are used for vegetative reproduction of the acclimatized and adopted species.

So the green laboratory offers our scientists every necessary material for their research work.

RESERVED STEPPE

"Just steppe and steppe only..." — these words from a Russian folk song always come to the mind when you are in the Reserved Steppe of Ascania-Nova. Yes, it is really so when you look at the wonderful scenery, when you throw a glance at the carpet of 11 thousand hectares of tulips covering the virgin land in spring. In summer the steppe waves with feather grass and it becomes ruddy and naked, being actually burnt out by the hot summer sun. An area of 1563 hectares unmowed and unpastured.

The reserved steppe area is a unique natural relic of the southern Ukrainian Savannah of the past.

The steppe of nowadays changes its face rapidly: it brightens up and gradually becomes more attractive. The original poor attire of the steppe is changing into a green carpet of abundant vegetation.

The covering of the soil and its upper layers in the Reserved steppe are of great scientific value for research of wild vegetation, soil properties and changes, caused by the influence of man.

Most of the steppe is covered with stink-grass and feather grass. Lesser part is occupied by field camomile and similar grass. On the saline soils we find withy with stink-grass and double-aster with stink-grass. Millfoil, crossword field-madder and others prevail.

The remnant plots of the virgin steppe keep properties of the main types of soil and vegetation of the Southern Ukrainian steppe zone. Nowadays perspective fodder crops, soil and its mois-

ture content change and some other local problems are a subject of research here. Herbarium of steppe plants are restored and replenished annually, seeds of wild vegetation are collected and sent to other places.

Being a genuine scientific centre of to-day, Ascania-Nova will be soon reconstructed and widened considerably in the nearest future. Such new branches of the Institute as farm cattle genetics, acclimatization, hybridization and induction and ing established. New laboratories dealing with acclimatization of arboreal and herbaceous vegetations, are being established. New laboratories dealing with physiology of farm cattle, radiobiology, zoo-chemistry, dairy and meat and others are being organized. A new dendropark with an area of 100 hectares is being laid out in honour of the 50th anniversary of the Great October Socialist Revolution. A new forest park, a water reservoir with the surface of 200 hectares, a pond and a field protecting forest-plantations are to be created

shortly. The Zoo is to undergo widening and reconstruction too.

The settlement of Ascania-Nova is to become more comfortable and populated. New apartment houses are being built, a school, a club, a cinema, a hospital, a boarding school, a stadium, a sports pavillion, a swimming pool, an open-air stage and a tourist camping are under construction.

Thousands of visitors are drawn here by the most fascinating and rich parks and reserved steppe area.

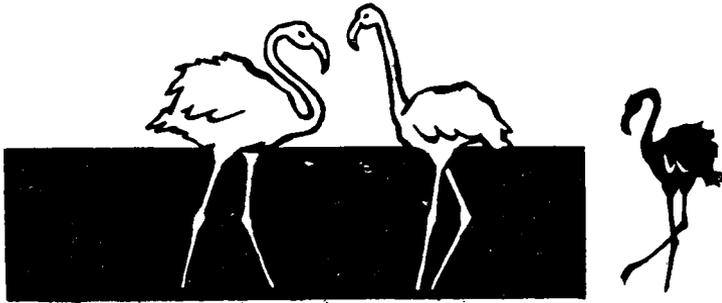
There is a service office here where qualified guides are available.

If you intend to study the Institute's activities more thoroughly, the scientific library and the reading hall are at your disposal too.

You may stay in Ascania-Nova at a modern hotel which has a restaurant and a cafe.

Visiting Ascania-Nova you will enjoy the opportunity of learning everything about the Reserve: its origin, its present activity and future prospects.

So, you are welcome to Ascania-Nova.

Askanija-Nowa ist eines der interessantesten Winkel unserer Heimat. Zoologische und botanische Gärten, einzigartige Tierhybride, Zuchtställe und ein seltenes Naturschutzgebiet des Urneulandes, das bis auf den heutigen Tag erhalten geblieben ist, erwarben Askanija-Nowa verdienten Weltruhm.

Das reiche Naturschutzgebiet wurde zum wahren Denkmal dem die Natur unterwerfenden Menschen und seiner harten Arbeit.

Eben dadurch unterscheidet sich Askanija-Nowa — eine Oase inmitten der südlichen Steppe der Ukraine — von den anderen Naturschutzgebieten. Und wenn dort der menschliche Einfluß auf die Entwicklung der Tier- und Pflanzenwelt vollkommen ausgeschlossen ist, so ist hier alles außer einem Revier der Naturschutzsteppe, durch seine Arbeit geschaffen.

Askanija-Nowa liegt in Tschapliner Bezirk des Chersoner Gebietes, 76 km von der Eisenbahnsta-

tion Nowo-Aleksejewka, 150 km von der Gebietsstadt und 65 km vom Hafen Kachowka entfernt.

Askanija-Nowa liegt in der Zone der Niederungssteppe, die sich der nördlichen Küste des Schwarzen- und Asowschen Meeres entlang zieht.

Das Relief der Gegend stellt eine Ebene mit beckenartigen Niederungen dar. Das Klima ist kontinental, sehr trocken, mit äußerst unbeständigem Wetter (besonders im Winter und im Frühling). Jahresmitteltemperaturen liegen um $+9,5^{\circ}\text{C}$, der jährliche Durchschnittsniederschlag liegt in Grenzen von 360 Millimeter.

Regelmäßig sich wiederholende anhaltende Trockenperioden mit Temperaturen bis 40°C und trockenen heißen Winden, gehen in "schwarze" Stürme über.

Gerade hier breitet sich Askanija-Nowa aus, ein echtes grünes Wunder in der von der Sonne versengten Steppe.

DAS ENTSTEHEN DER ASKANIJA-PERLE

In Urzeiten wanderten hier, auf den unbegrenzten Weiten der Steppe Nomadenhorden. Nur Grabhügel und skythische Steingötzen blieben als schweigende Denkmäler jener Zeiten erhalten.

Die Besiedlung der südlichen Gebiete der Ukraine begann noch Ende des XVII Jahrhunderts, nachdem sich das Russische Reich an der Küste des Schwarzen- und Asowschen Meers behauptet hatte. Die Zarenregierung verschenkte in diesem Land Grundstücke nicht nur an die russischen Grundbesitzer sondern auch an Ausländer.

1828 bekam der deutsche Herzog von Anhalt-Ketten ein Steppengrundstück von 43000 Deßjatinen (altes russisches Flächenmaß von 1,09 ha) im Gebiet der jetzigen Askanija-Nowa und 6000 Deßjatinen an der Schwarzmeerküste als Erbbesitz. 1841 wurde ein alleinstehendes Gehöft in der Steppe mit dem romantischen Namen "Askanija-Nowa" errichtet, (Askanie -- altes Erbbesitz des anhaltischen Fürstengeschlechtes der Askanier) Das Wort selbst ist auf die griechische Mythologie zurückzuführen. Der Sage nach hieß der Sohn von Äneas — Askanius. Hier begann der Herzog mit der Züchtung von Merinoschafen und arabischen Reitpferden. Aber bald geriet die Wirtschaft in Verfall. Sie brachte die von den Kolonisten so erwünschten Profite nicht ein. Nach 25-jährigem Wirtschaften der Herzöge, verpachtete zunächst einer von ihnen Askanija-Nowa und später verkaufte er das Landgut an den Kolonisten Fein. Dieser Besitzer führte sein Geschäft mit der Merinoschafzucht geschickter und bereicherte sich am Verkauf von Schafwolle. Kurz darauf verwandte er sich mit einem anderen deutschen Ansiedler Falz.

Die Falz-Feins kauften die umliegenden Grundstücke auf und wurden bald zu "Königen der Schafzucht".

Die Viehzucht brachte den Falz-Feins kolossale Profite, und sie legten einen wesentlichen Teil ihres Einkommens in die Einrichtung des Gutshofes ein.

Der letzte Askanija-Nowa Besitzer, Friedrich Falz-Fein wies von Kindheit an großes Interesse für wilde Tiere auf. 1874 errichtete der Bauernjunge Klim Sijanko das erste Gehege für die örtlichen Wildvögel.

Dieses Unternehmen gefiel dem jungen Erben des Grundbesitzes.

Mit Begeisterung gingen sie zusammen an diese hinreißende Arbeit.

Friedrich Falz-Fein war der Erbe der "Könige der Schafzucht", Klim Sijanko — der Sohn eines Knechtes.

Dementsprechend verteilten sich die Rollen: Friedrich studierte, reiste, kaufte wertvolle Tierarten an. Klim aber führte die ganze schwere praktische Arbeit aus. Diesem wißbegierigen Naturtalent verdanken wir das Entstehen des askanischen Tierparks.

Ungeachtet der schweren Lebensverhältnisse studierte Klim Sijanko abends Zoologie und Latein.

Später wurden die Gehege ausgebaut. Sie wurden nicht nur von Vögeln sondern auch von Säugetieren behaut, die in verschiedenen Erdteilen angeschafft wurden. Aus der Donsteppe wurden Siebenschläfer, aus dem Astrachangebiet Saiga-Antilopen, aus Afrika Strauße, aus der Mongolei Prshewalski-Pferde, aus dem Kaukasus und Wes-

teuropa Fasane, aus Indien Nilgau-Antilopen, aus Tibet Jacks, aus Afrika Kanna- und Gnu-Antilopen, aus Amerika Bisons, aus dem Bialowieser Urwald Wisente und aus dem Ussurigebiet Sikahirsche hierher gebracht.

Hier wurden die Tiere in den der Natur nahestehenden Bedingungen akklimatisiert und gezähmt. Einige Tierarten fingen an sich normal zu vermehren.

Künstliche Seen, dichtes Gestrüpp und Sümpfe galten als Aufenthalts- und Nesterbauorte der wilden Zugvögel.

Einen großen Wert hat der botanische Garten von Askanija-Nowa. Für den Garten wurden zunächst 70 Hektar Steppe zur Verfügung gestellt. Auf 27 Hektar dieser Fläche wurde ein Dendropark im Landschaftsstil angelegt.

Düffrain, Ingenieur für Grünanpflanzungen aus Odessa, hat 1885 den Plan des Dendroparks entworfen.

Die Pflanzen und die hierfür notwendigen Samen wurden in den ukrainischen Gärtnereien sowie in Poznan und Riga angeschafft. Die Pflanzungsarbeiten führte der bekannte ukrainische Gartenbaufachman Padalka.

Der ursprüngliche Entwurf wurde dann vom Landschaftsmaler Orlenko umgestaltet. Er führte in den Parkbestand Nadelbäume ein. Der übrige Teil des Parks bestand aus Waldsteppe.

In einer kurzen Zeitspanne wurden hier 220 verschiedene Arten von Bäumen und Sträucher gepflanzt, die aus verschiedenen Erdteilen und Ländern gebracht worden waren.

Man darf dabei nicht außer Acht lassen, daß die Wirtschaft von Falz-Fein einen ausgesprochen

kapitalistischen Charakter hatte und keine wissenschaftlichen Ziele verfolgte.

Beim Anlegen des Parks und der weitaus nicht liebhaberischen Schafzucht war Falz-Fein bemüht dem Unternehmen ein zoologisch-botanisches Gepräge zu verleihen um seine Gäste durch die Exotik der von ihm angesammelten Pflanzen und Tiere aufs tiefste zu beeindrücken.

Erst nach dem Sieg der Großen Oktoberrevolution begann die wahre Blütezeit von Askanija-Nowa. Dabei wurden an Askanija-Nowa hohe Forderungen gestellt:

1. Die Erhaltung und Erforschung der Neulandsteppe und ihres Wesens.
2. Maximalzahl der Tier- und Pflanzenarten zu akklimatisieren und optimale Zuchtbedingungen für jene zu schaffen die volkswirtschaftlichen Wert haben.

1921—1926 wurden in Askanija-Nowa eine wissenschaftliche Steppenstation, eine zootechnische Versuchsstation mit Zuchtvieh, sowie eine phito-technische Station gegründet.

Am 1. Januar 1932 wurde dort das Staatliche Wissenschaftliche Forschungsinstitut für Tierakklimatisation und Hybridisierung gegründet.

1940 wurde dem Institut der Name des Akademiemitglieds M. F. Iwanow verliehen. Mit dieser Persönlichkeit ist die Blütezeit des Instituts aufs engste verbunden. Der hervorragende sowjetische Gelehrte Michail Fjodorowitsch Iwanow trug sehr viel zur Entwicklung der Zootechnik sowie zur Zucht neuer und Verbesserung der bereits bestehenden Rassen bei. Er schuf eine neue feinwollige Schafrasse, die mit Recht zu den besten Merinoschafzuchten der Welt zählt. Das Akademiemitglied

M. F. Iwanow züchtete auch eine ukrainische Steppenrasse weißer Schweine, und Mennoschafe.

Er liebte seine Arbeit in Askanija-Nowa bis zu voller Selbstvergessenheit, bewunderte die unendliche Steppe und grenzlose Weiten.

Das Talent dieses Mannes war äußerst mannigfaltig. Er war ein sehr begabter Maler. Eine Reihe seiner Bilder wurde seinerzeit in Charkow ausgestellt und mit einem Preis ausgezeichnet. Zu Iwanows Ehren wurde eine Bronzebüste vor dem Institutsgebäude aufgestellt.

Einen wesentlichen Beitrag zur Entwicklung des Instituts leisteten auch andere hier wirkenden Gelehrten: der Biologe I. I. Iwanow, die Zoologen B. K. Fortunatow und A. A. Brauner, die Botaniker I. K. Patschoski und M. S. Schlitt, die Akademiemitglieder W. N. Sukatschow und A. N. Sokolowski, der Naturforscher Prof. M. A. Mannteufel u. a.

Leider wurde ein beträchtlicher Teil des vom Kollektiv von Askanija-Nowa geschaffenen von den Hitlerokkupanten vernichtet.

Die wilden Tiere im Zoo wurden stark dezimiert, die größten Bäume gerodet.

Während man zu Kriegsbeginn ca. 100 verschiedene Arten von Säugetieren und Vögeln zählte, gelang es nach der Befreiung von Askanija-Nowa nur 20 Tierarten (etwa 225 Exemplare) im Zoo zu sammeln.

Die Hitlerrowdies plünderten das reiche wissenschaftliche Museum und die wissenschaftliche Bibliothek mit 25000 Bändern. Sie führten die reiche Sammlung von ausgestopften Tier- und Vogelbalgen aus, sie vernichteten zuletzt, seltene Herbarien und eine Insektensammlung. Die Laboratorien wurden demontiert, ihre Einrichtung ausgeführt,

die wissenschaftliche experimentale Basis vernichtet.

Nach dem Großen Vaterländischen Krieg stellte die Regierung beträchtliche Summen für die Wiederherstellung und Rekonstruktion des Naturschutzgebietes zur Verfügung.

1956 wurde das Institut von Askanija-Nowa in ein zonales Institut reorganisiert und dementsprechend ins Ukrainische Wissenschaftliche Iwanow-Forschungsinstitut für Viehzucht in Steppengebieten umbenannt.

Zur Zeit ist Askanija-Nowa eine abgeschlossene Forschungsanstalt. Das Institut besteht aus verschiedenen Abteilungen und Laboratorien, dazu kommt noch als untrennbarer Teil der zoologische und botanische Garten und selbstverständlich die Naturschutzsteppe.

Im Institut ist ein großes Kollektiv von Gelehrten tätig, daß jährlich durch junge Spezialisten ergänzt wird. Hier machen die Studenten von vielen landwirtschaftlichen Lehranstalten unseres Landes ihr Praktikum.

Auf den Wanderwegen zu dieser Steppenoase herrscht immer reger Betrieb.

Parks, Steppe, Herden von verschiedenen Tieren von Askanija-Nowa sind die Anziehungspunkte für zahlreiche Touristen und Besucher.

ASKANISCHER ZOO — EIN SONDERPARK

Eben die unruhigen Bewohner der Gehege, Teiche und Tierhürden von Askanija-Nowa sind es, die ihr weite Berühmtheit schufen. Verständlicherweise bemühen sich die Besucher die Besichtigung des Naturschutzgebietes vom Zoo anzufangen.

Die meisten Menschen haben von einem Zoo ungefähr folgende Vorstellung: selbstverständlich sei es ein Park, wo die Tiere mit Langweile in Augen in Boxen und Gehegen untergebracht seien, hier fehle das hauptsächlichste für ein Lebewesen, die Freiheit nämlich. Deshalb ist die Überraschung der Besucher verständlich als sie zum ersten Mal nach Askanija-Nowa kommen. "Das ist kein Zoo!" — rufen viele von ihnen aus. Und tatsächlich ist das Bild ungewohnt: In freier Steppe weiden ganze Herden von Bisonen, Wildpferden, Hirschen, Antilopen u. a.; Strauße laufen in voller Freiheit und nisten auf weiten Flächen, zahlreiche Vogelarten besiedeln die vom Schilf und Riedgras bewachsenen künstlichen Teiche und Sümpfe; Pfauen, Fasanen und Perlhühner verstecken sich in den Grünanlagen der askanischen Parks, wo sie oft auf den Bäumen übernachten.

Viele wilde Tiere, die sich dem askanischen Winter angepaßt haben, leben das ganze Jahr unter freiem Himmel, nur bei Unwetter verstecken sie sich unter den Schutzdächern und in Laubhütten, die zu diesem Zweck errichtet sind.

Für die Abkömmlinge aus den Tropen gibt es im Zoo "Winterwohnungen" d.h. spezielle Unterkünfte für Antilopen, Zebras, Strauße u. a.

Die Tierwelt des askanischen Zoo ist hauptsächlich durch Huftiere, flachbrüstige und Kielbrüstige Vögel vertreten. Gerade durch die relativ beschränkte Anzahl von Tierarten, mit einer beträchtlichen Anzahl von jeder Art, unterscheidet sich der askanische Zoo von den meisten Zoos der Welt.

Im eigentlichen Sinne dieses Wortes ist er kein üblicher Zoo, d.h. keine Sammlung lebender Exem-

plare der Tierwelt, sondern vielmehr ein eigenartiges Naturschutzgebiet oder eine Farm für die Züchtung seltener und wertvoller Huftiere und Vögel. Kurz und gut, der Zoo von Askanija-Nowa wurde nicht dafür geschaffen, um Tiere für Aufklärungszwecke zu zeigen, sondern um gerade diejenigen wilden Tiere zu züchten, die für die Volkswirtschaft und Wissenschaft einen Wert darstellen.

Hier werden die Tiere mit einfachster billiger Tiernahrung gefüttert, die in jeder Wirtschaft in Hülle und Fülle vorhanden ist. Das sind hauptsächlich Heu, Gerste, Rüben, Kohl, Mohrrüben und anderes Gemüse.

Der Unterhalt der Tiere kostet dem Zoo nicht teuer und die hier gezüchteten Tierarten kosten viel billiger als diejenigen die aus Amerika, Australien, Afrika und anderen Ländern ange-schafft werden.

Eben aus diesem Grunde sowie auch deswegen, daß viele Vögel und Tierarten des askanischen Zoo bedeutend lebensfähiger sind als die in der Natur frisch gefangenen, ziehen es die meisten zoologischen Gärten unseres Landes und eine Reihe von ausländischen vor, ihre Tiersammlungen durch askanische Exemplare zu vervollständigen.

Gleich am Eingang geraten die Besucher ins hellstimmige Vogelreich. In den dichten Gestrüppen des Parks sind in großen zahlreichen Gehegen verschiedene Vogelarten aus allen Zonen der Erde untergebracht. Hier sind Jagdvögel, eine seltene Sammlung von Gänserassen, örtliche Raubvögel und dekorative Arten von Pfauen und Papagaien reich vertreten.

Dann wird die Wasseroberfläche der Teiche

sichtbar. Aber der Wasserspiegel ist nur ganz selten glatt: Die bunte "schwimmende Bevölkerung" regt sich und bewegt sich fortwährend, so daß manchmal wahre Bazars entstehen.

Rings um die Teiche stehen bequeme Bänke. Oft rasten hier viele Vogelliebhaber; sie beobachteten dabei äußerst interessante Szenen. Hier spielen sich regelrechte Bataillen aus, Liebesbegegnungen und wirkliche "Balettpartien".

Nach dem Vogelreich kommen die Huftiere. Zu beiden Seiten eines mit Kies bestreuten Fußweges befinden sich geräumige Gehege, und Umzäunungen, wo Hirsche, Damwild, Antilopen, Ochsen, Hammel, Ziegenböcke usw. weiden.

Große Viehhürden wurden im Zoo zum freien Weideplatz. In den Gehegen befinden sich hauptsächlich die ungenügend akklimatisierten und gezähmten Tiere, sowie auch diejenigen die einen wilden Charakter haben: Steinböcke, wilde Esel (*Equus asinus ferus*), Zebroide u. a.

"Alteingesessener"—so nennt man in Askanija-Nowa das Prshewalski-Pferd. Im Zoo wurden Arbeiten an der Aufzucht dieser Rasse eingeleitet durch Kreuzung Vollblut-Wildpferde mit Hauspferden.

Dem Gast aus Afrika dem Chapman-Zebra ist nach den heißen Tropen das herbe Klima der askanischen Steppe nach Geschmack. Hier geht es ihm anscheinend nicht schlecht. Das Gewicht der Hengste beträgt 326 kg, der Stuten 346 kg.

In der freien Steppe findet die Kanna-Antilope ihren Weideplatz. Sie war leicht zu zähmen und vermehrt sich. Manche Antilopenkühe werden sogar gemolken. Das Antilopenmilch besitzt heilkräftige Eigenschaften. Im Zoo von Askanija-Nowa

akklimatisierte sich die blaue Gnu-Antilope und ihre Verwandte, die Nilgau-Antilope.

Als Urbewohner vom Zoo Askanija-Nowa gilt der asknische Hirsch. Aus Askanija-Nowa werden die Hirsche in die Naturschutzgebiete der Ukraine und Moldau gebracht, wo sie sich erfolgreich vermehren.

In den Nachkriegsjahren wurde im Zoo der Sikahirsch gezüchtet. Hier ist eine neue Methode der Tierhaltung, nämlich das freie Weiden ausgearbeitet worden.

Der Bewohner Nordamerikas, der Bison, wird zur Aufzucht von Wisenten durch Anwendung spezieller Kreuzungsmethoden ausgenutzt.

Erfolgreich vermehren sich in Askanija-Nowa afrikanische Strauße. Das Gewicht des Eies beträgt 1,5—2 kg. Das Gewicht eines erwachsenen Vogels erreicht 150—170 kg. Aus Südamerika wurden Nandus angeschafft. Sie sind in einem speziellen Gehege untergebracht, im Winter aber leben sie in einer Unterkunft für Strauße. Die Eier brütet das Männchen aus. Das gleiche beobachtet man beim australischen Emu-Strauß; er sorgt auch für die Aufzucht der Jungstrauße.

Im Zoo werden viele Fasanenarten gezüchtet: goldene, einfache, königliche, diamantene u. a.

In Askanija-Nowa wird eine große Arbeit an Reproduktion, Hybridisierung, Akklimatisation und Zählung von vielen wertvollen und seltenen wilden Tieren und Vögeln durchgeführt. Die südlichen Steppenbewohner werden hier an ein nördliches Klima gewöhnt, die Waldtiere werden in Steppentiere verwandelt und schließlich werden die Huftiere der Berge naturalisiert.

In Askanija-Nowa ist eine große experimentale Wirtschaft vorhanden, wo Forschungsarbeiten auf dem Gebiet der Viehzucht und Futtermittelproduktion geführt werden. Hier gibt es mehrere Zuchtställe. Alljährlich werden für die staatlichen Zuchtviehstationen, Kolchose und Sowchase hunderte von hochproduktivem Jungvieh aufgezogen. Die askanische Schafzucht wurde zur Quelle der Zuchtviehversorgung von staatlicher Bedeutung.

OASE IN DER STEPPE

Dürre, waldlose askanische Steppen, monotone Geländeform. Kaum findet man viele Liebhaber von solch einem Landschaftsbild. Aber wenn sie beabsichtigen nach Askanija-Nowa zu kommen, lassen sie sich von derartiger Charakteristik der askanischen Steppe nicht einschüchtern. Hier auf unbegrenzten Weiten der Steppe gibt es eine "Smaragdoase": ein echtes Wunder, vom Menschen geschaffen, dank seiner angestrengten Arbeit. Tatsächlich, eine Oase in der Halbwüste!

Im botanischen Garten finden sie zahlreiche malerische Winkel, einen künstlichen Weiher und an seinem Ufer eine Steingrotte, einen Grabhügel von Bäumen und Gesträuchen umschlossen, die dank der verschiedenen Formen ihrer Kronen und ihrer Laubschattierungen eine wunderschöne grüne Einrahmung bilden. Dicht am Teich erstreckt sich eine malerische Waldwiese. Hier herrschen Nadelbäume vor: blaue Fichten und Tannen, Kiefern und Wacholdersträucher, Zedern und Zypressen.

Majestatischer Wald, Obstgärten, Waldwiesen und Teiche, gemütliche Gartenlauben und die Wei-

ten der Waldsteppen mit auseinanderstehenden Gruppen von Bäumen—all diese Naturbilder wechseln ab, erfreuen durch ihre Schönheit und Natürlichkeit, ohne das Auge zu ermüden.

Der askanische botanische Garten überrascht durch die Konsequenz seiner Architektur und Reichtum seiner Bäume- und Gesträucharten. Zur Zeit stieg die Zahl der Bäume- und Gesträucharten auf 659.

Dem architektonischen Plan nach führte vom Haupteingang des Parks zum Weiher eine gerade breite Allee, die früher mit Platanen bepflanzt war. Jetzt aber liegt der Parkeingang auf der Süd-Westseite. Hier befindet sich ein Wasserturm mit dicht anliegenden Dienstgebäuden und einer Steinmauer. Unweit ragt eine Bronzefigur des Sowjetarmeeekämpfers in die Höhe.

Am 30. Oktober 1941 wurden hier 15 gefangene sowjetische Fallschirmjäger von deutschen Okkupanten ermordet.

1957 wurde an dieser Gedenkstätte dieses Ehrenmal errichtet.

Der hohe Wasserturm in Verbindung mit einem anderen Turm und den Dienstgebäuden schaffen den Eindruck eines Schlosses.

Hier fängt für die Besucher der Weg in den Park an, der zum Weiher führt. Zu beiden Seiten liegen massive Anpflanzungen. Einzelne Bäume erreichen eine Höhe von 25 m. Die Grünanlagen sind in 60 Abschnitte mit gemischten Baumarten eingeteilt. Am zahlreichsten sind die einfache Esche, der westliche (*Celtis orientalis*) und der spitzlaubige Ahorn vertreten. In vielen Parkwinkeln finden wir die Feldbirkenrinde und glatte Ulmen. Gut wachsen hier Gleditschia und Sopho-

ra; sie sind durch Trockenbeständigkeit und Fruchtbarkeit gekennzeichnet.

Im Park zählt man 30 Nadelbaumarten. Am häufigsten sieht man hier östliche Lebensbäume, Kiefern und Wacholdersträucher (Wirginia- und Kosakenart), Diese Arten, sowie die blauen Tannen und die dekorativen Zypressen verleihen dem Laubpark eine eigenartige Schönheit, besonders im Winter.

Im niedrigen Gehölz sehen wir den persischen und einfachen Flieder, den schwarzen Holunder, die gelbe Akazie, den Buchbaum und Geißblatt, den Schneebeerbaum. Hier gibt es seltene Gesträucherarten: gelbe Wirginia, Flußzeder, doppelblättrige Gingko, rosa Kastanienbaum, pyramidale Eiche, Dezia und Vorsitia.

Im östlichen Teil des Parks auf einer Fläche von 17 ha wurde ein Eichenwald angelegt.

Der Waldsteppenteil des Parks wurde folgendermaßen angelegt: In der Steppe pflanzte man Gruppen von Bäumen und einzelne Bäume, um festzustellen, wie sie unter diesen Verhältnissen aufgehen und wachsen werden.

Bis zur Mitte des vorigen Jahrhunderts führte durch diesen Abschnitt der Tschumakenweg (Tschumak, hieß ein Frachtfuhrmann, der Getreide mit Ochsen auf die Krim fuhr und mit Fischen und Salz zurückkehrte). Auf diesem Weg brachten die Tschumaken Salz aus den Siwaschlimanen in die nördlichen Gebiete des Landes.

In botanischen Park wurden gute Verhältnisse für die Entwicklung der Gräser geschaffen. Manche Waldgräser wurden angepflanzt, andere mit Erdklumpen samt den Setzlingen gebracht. Viele Samen brachten die Vögel mit. Zur Zeit zählt man

hier 270 Grasarten. Der botanische Park von Askanija-Nowa ist ein lebendiges, hinreißendes Buch, daß den Menschen der sich die Natur unterworfen hat und seine unermüdliche Tätigkeit preißt. Außerdem ist er ein wertvolles grünes Denkmal, das in der waldlosen Steppe geschaffen worden ist. Wenn wir aber uns von der äußerlichen Schönheit des botanischen Gartens hinreißen lassen, so müssen wir im Auge haben, daß dieser sowie auch der Zoo als reiches unerschöpfliches Forschungslaboratorium zu betrachten seien. Hier auf dem künstlich bewässerten Boden werden hunderte von Arten akklimatisiert, die aus aller Welt stammen. Die Anpflanzungen gelten als wertvolle Fruchtbestände für Saatgut, für vegetative Vermehrung der akklimatisierten und naturalisierten Arten.

Das grüne Laboratorium hilft den Wissenschaftlern und stellt stets notwendiges Material für die Forscher zur Verfügung.

NATURSCHUTZSTEPPE

Steppe, überall Steppe... Sie spielt im Winde wie ein vielfarbiger Frühlingsteppich aus Tulpen, sie schillert in Steppengraswellen; dürrtig und rötlichbraun wird sie dann, von heißer Sommersonne versengt.

Eine große Landfläche von 11000 ha nimmt in Askanija-Nowa die Naturschutzsteppe des Neulandes ein. 1563 ha davon fallen auf ungemähte Bodenfläche ohne Weideplatz.

Die Naturschutzsteppe ist ein einzigartiges Naturdenkmal das uns eine Vorstellung vom Charakter der südlichen Steppe der Ukraine in der Vergangenheit gibt.

Das gewinnt schon deswegen an Wert weil die

heutige Steppe in raschem Tempo ihren Charakter ändert. Von Tag zu Tag wird sie lebhafter und schöner. Sie "tauscht" ihre dürtige Kleidung gegen den grünen Teppich der schnellwüchsigen Pflanzenwelt, gegen die Vergoldung des ähren-treibenden Ackerlandes ein. Die Boden- und Pflanzendecke der Naturschutzsteppe ist von großem wissenschaftlichen Wert für die Erforschung der Eigenschaften der Pflanzen und des Bodens und der Veränderungen die durch die Tätigkeit des Menschen hervorgerufen wurden.

Einen großen Teil der Steppe nehmen Tiptschak und porige Federgräser ein. Eine geringere Fläche erkämpfen für sich Kamillen und ihresgleichen. Auf dem Salzboden wachsen Gerten mit Tiptschak, moosartige Astern mit Tiptschak. In den niederen Steppenteilen siegt die Mannigfaltigkeit von Kräutern. Am häufigsten trifft man hier Laubkraut, Kreuzspinne u. a. Die erhaltengebliebenen Abschnitte der Neulandsteppe spiegeln die Eigenschaften der Hauptbodenarten und der Pflanzendecke der südlichen Steppenzonen der Ukraine wieder.

Zur Zeit werden die aussichtsreichen Futterpflanzen, sowie die Dynamik des Feuchtigkeitsgehaltes des Bodens und der Pflanzendecke untersucht.

Das Herbarium der Steppenpflanzen ist wiederhergestellt und wird laufend vervollständigt.

Außerdem werden Samen von wildwachsenden Pflanzen gesammelt und verschickt.

■ Askanija-Nowa, ein wichtiges wissenschaftliches Zentrum wird in den nächsten Jahren weitgehend rekonstruiert und ausgebaut. Im Institut werden

neue Abteilungen gegründet: für Viehgenetik, Akklimatisation und Hybridisierung, Introduktion und Akklimatisation von Laub- und Gräsergewächsen, Laboratorien für Physiologie Radiologie, Viehzucht, Zoochemie, für Milch und Fleisch u. a.

Zu Ehren des 50. Jahrestages der Großen Sozialistischen Oktoberrevolution wird ein neuer Dendropark auf einer Fläche von 100 ha angelegt.

Es werden ein Waldpark, ein Wasserbehälter mit einem Wasserspiegel von 200 ha, ein Teich und eine Waldschutzzone angelegt.

Es wurde auch mit dem Ausbau und einer gründlichen Rekonstruktion des Tierparks begonnen.

Die Siedlung Askanija-Nowa wird ausgebaut und wohlgeordnet. Hier baut man einen vielstöckigen Wohnkomplex mit Schule, Kulturpalast, Lichtspielhaus, Krankenhaus, Internat, Stadion, Sportpavillon, Schwimmbassin, Freilichtbühne und Touristencamping. Die äußerst interessanten und reichen Parks, eine Naturschutzsteppe ziehen nach Askanija-Nowa Zehntausende von Ausflüglern an. Im Naturschutzgebiet steht den Besuchern ein spezielles Büro mit hochqualifizierten Fremdenführern zur Verfügung.

Falls sie Einzelheiten über die Tätigkeit des Instituts erfahren wollen, wird Ihnen darin die Bibliothek und der Lesesaal gute Hilfe leisten.

In Askanija-Nowa werden sie in einem modern eingerichteten Hotel untergebracht. Hier arbeitet ein Kafe und Kantinen. Sie werden in Askanija-Nowa erwartet. Sie werden sich dort ein Bild von der Entstehung, dem neuzeitlichen Zustand und den Perspektiven der Entwicklung des wissenschaftlichen Zentrums machen, das zu Nutzen des Menschen die Tier- und Pflanzenwelt umwandelt.

Австралійські лебеді чорні, а от лебедята у них світлі.

У австралійських чорних лебедей лебедята вылупливаются светлыми.

New-hatched cygnets of the Australian Black Swans are white.

Die aus dem Ei schlüpfenden Schwanküken schwarzer australischer Schwäne, sind licht.

Степовий орел гордо оглядає свої
володіння.

Степной орел гордо осматривает свои
владения.

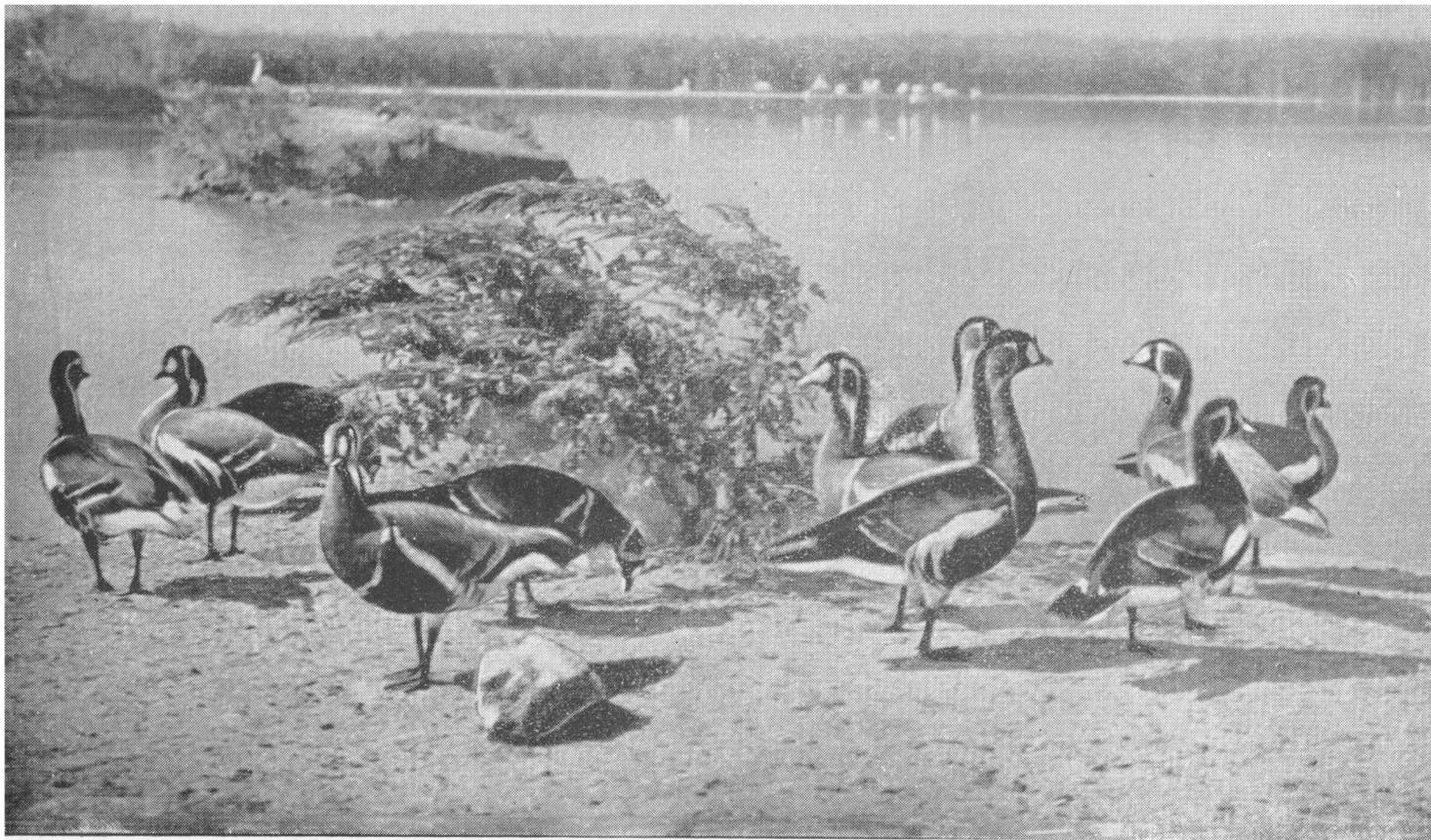
The eagle is proudly looking over his
domain.

Stolz mustert der Steppenadler sein
Besitztum

**Краса і благородство завжди притаманні фламінго.
Изящество и благородная осанка не покидают фламинго нигде.
Flamingo never fails in elegance and grace.
Eleganz und erhabene Haltung verlassen den Flamingo nirgends**

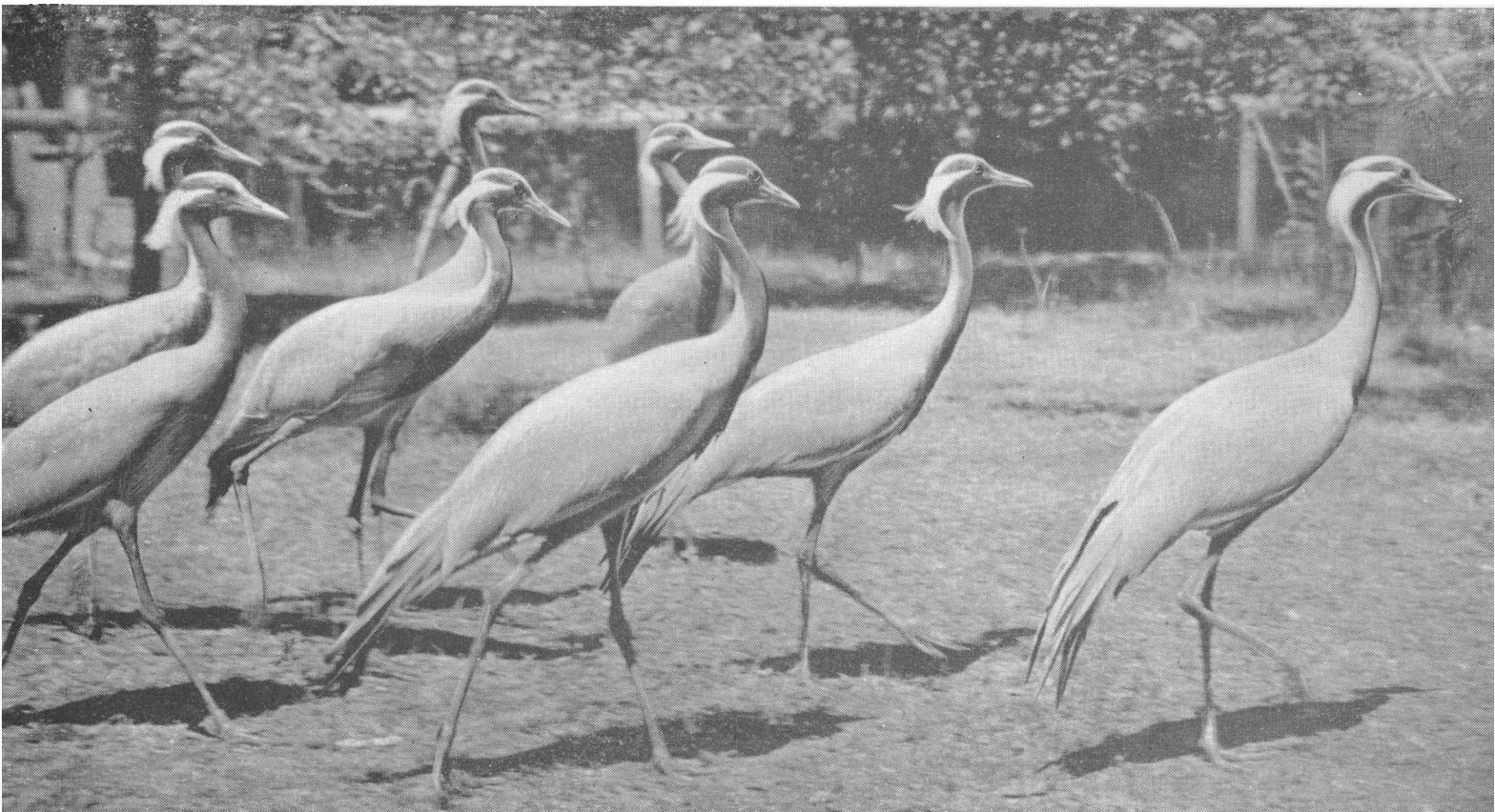

Жителі Крайньої Півночі — червонозобі казарки відчувають себе так, як дома.
Обитатели Крайнего Севера — краснозобые казарки — чувствуют себя здесь, как дома.
The aborigines of the Far-North: red-crow kazarky feel themselves here at home.
Bewohner des hohen Nordens, die Kasarken mit rotem Kropf, fühlen sich hier wie zu Hause.

Лелеки вважають себе «вишестоячими»...
Аисты считают себя «вышестоящими».
Storks consider themselves "higher-sited".
Die Störche betrachten sich als "Oberstehende".

Парад красунь. Недарма ці журавлі називаються красавками.
Парад красавиц. Очевидно, недаром эти журавли называются красавками.
The beauty contest. Evidently these cranes are called "crowned" not for nothing.
Parade der Schönen; nicht umsonst werden diese Kraniche "Schönheiten" (Krasawki) genannt.

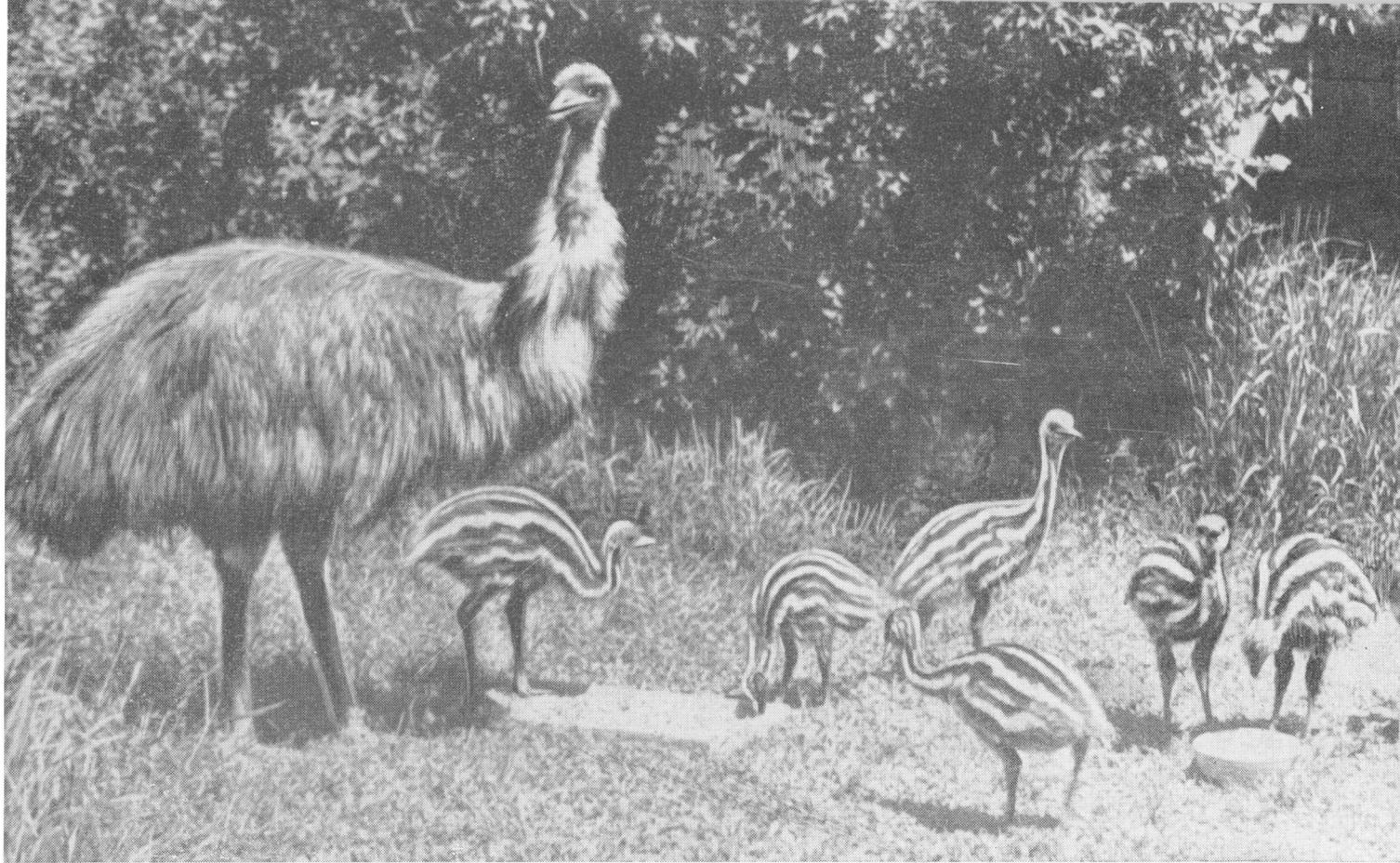

Ранок у зоопарку. Внутрішній ставок.
Утро в зоопарке. Внутренний пруд.
Morning in the Zoo. The inner pond.
Der Morgen im Zoo. Der innere Weiher.

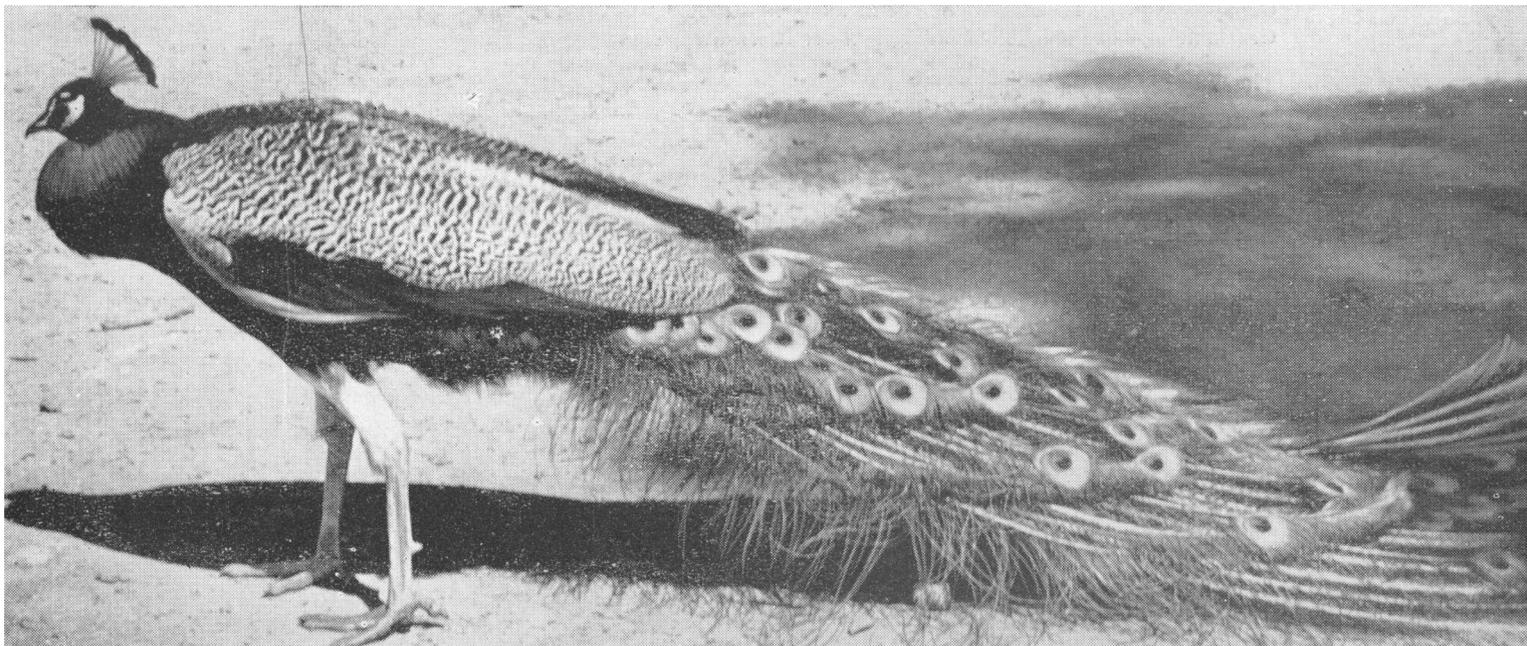
У страусів нанду про потомство турбуються лише самці.
У страусов нанду о потомстве заботятся только самцы.
The Nandu ostrich youngsters are brought up by fathers only.
Bei den Nandu-Straußen sorgen für den Nachwuchs nur die Männchen.

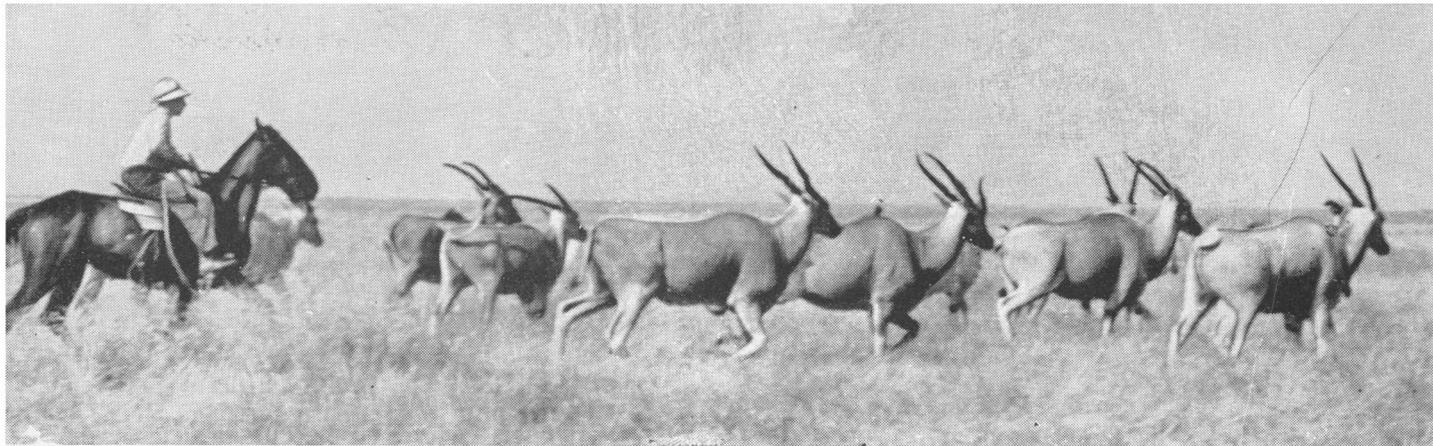

Самец эму з молодняком.
Самец эму с молодняком.
Emu male with youngsters
Emu-Männchen mit Jungvögeln

Павич.
Павлин.
Peacock.
Der Pfau

Одомашнена африканська антилопа канна у відкритому степу.
Одомашненная африканская антилопа канна в открытой степи.
Domesticized African Canna antelope in the open steppe.
Gezähmte afrikanische Kanna-Antilope in der freien Steppe.

Молодняк антилоп канна.
Молодняк антилоп канна.
Jungvieh der Kanna-Antilope
Canna antelope calves.

Антилопа гну, як бачите, не дуже великий любитель старовини...
Антилопа гну, как видите, не ахти какой любитель древностей...
The Gnu antelope is not very fond of antiquities as you can guess
Gnu-Antilope ist, wie sie sehen, keine besondere Liebhaberin von Altertümlichkeiten.

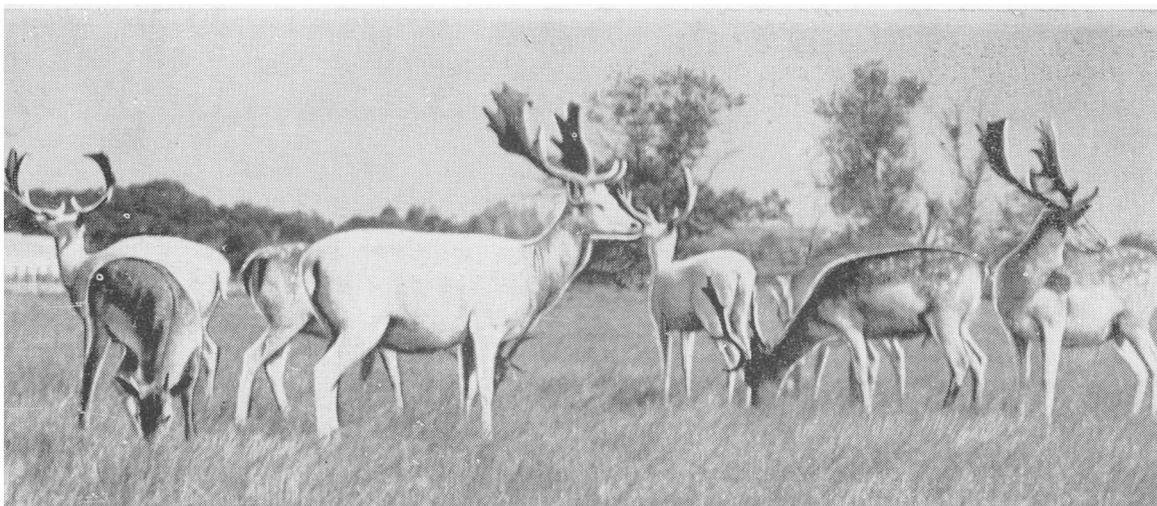

Сірокате сімейство: зебри, однамашний кінь та їх гібрид.
Пестроватое семейство! Зебры, домашня лошадь и их гибрид.
A particoloured family! A zebra, a domestic horse and their hybrid.
Eine buntscheckige Familie! Zebra, Hauspferd und deren Hybrid.

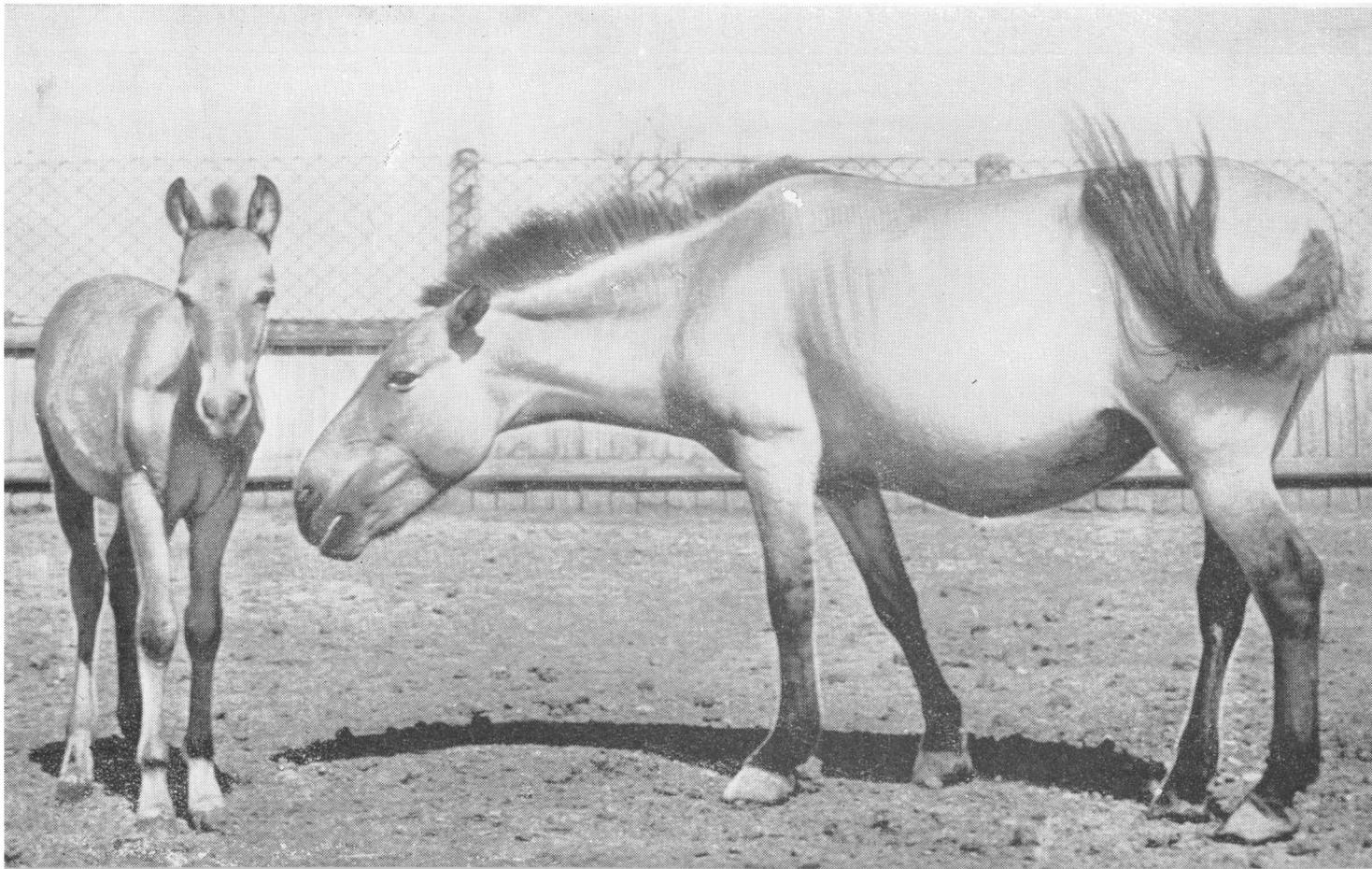

Південно-американська лама з муфлонами.
Южно-американская лама с муфлонами.
The South-African lama and moufflons.
Südamerikanische Lama mit Mufflonen.

Стадо європейських ланей.
Стадо европейских ланей.
The flock of European fallow-deer.
Eine Herde europäischen Damwilds.

«Орлиця» — кінь Пржевальського з лошам.
«Орлиця» — лошадь Пржевальського с жеребенком.
"Orlitsa" — a Przhevalsky horse with a foal
"Orliza", das Prshewalski-Pferd mit dem Fohlen.

Перед объективом мати-лани ведє себе, як справжня натурщиця...

Перед объективом мама-лани веде себя, как настоящая натурщица.

The mother-doe behaves like a real model before the camera.

Die Damtiermutter benimmt sich vor der Kamera wie ein echtes Fotomodell.

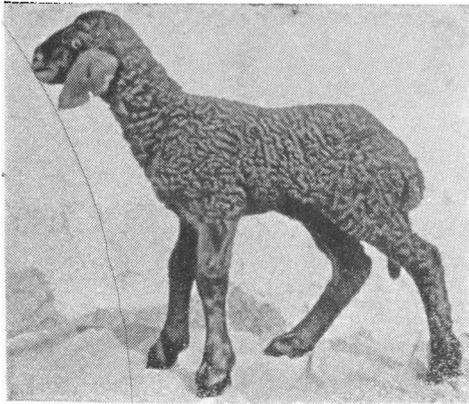
Північні олені, по суті, вже стали південними,
Северные олени, по сути, уже южане.
The north deer are southerners as a matter of fact.
Das Rentier wurde hier zum Bewohner des Südens.

Антилопа гну.
Антилопа гну.
Gnu antelope
Die Gnu-Antilope.

Д. Кравченко

Ярочка — багатоплідний каракуль,
середньозавиткова.

Ярочка — многоплодный каракуль,
среднезавитковая.

A productive astrakhan sheep middle-
fleeced.

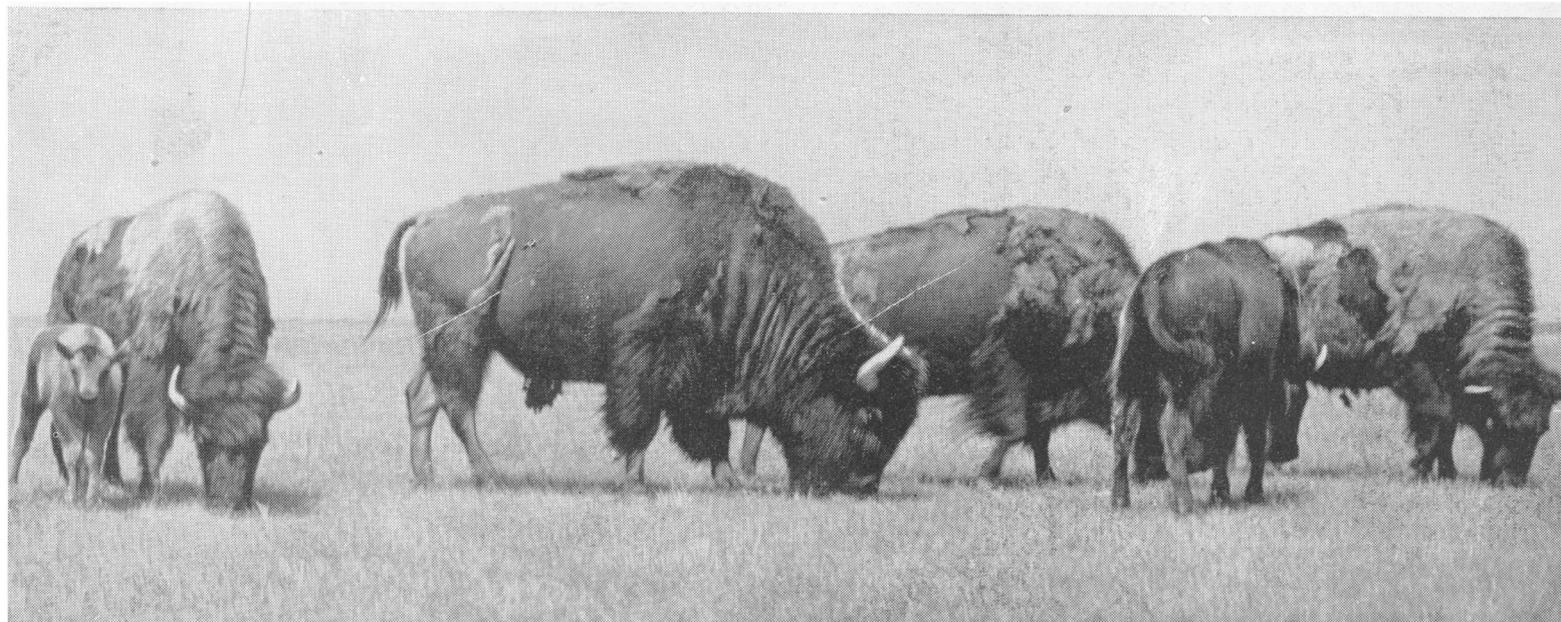
Junges Karakulschaf, — vielvermeh-
rende Rasse mit mittleren Locken.

Бізони в степу блукають стадом.

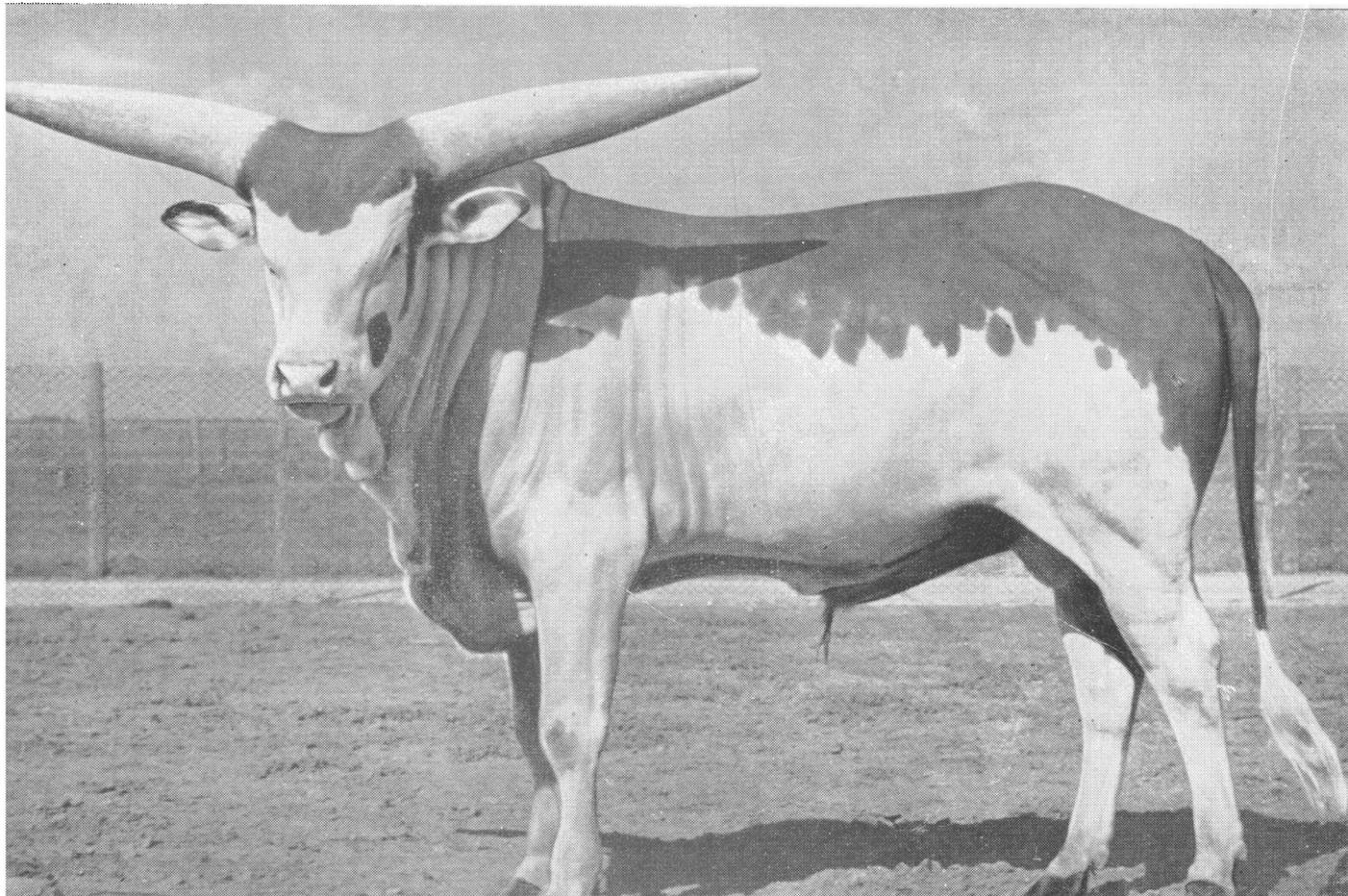
Бизоны в степи бродят стадами.

Bisons are wandering in herds in the steppe.

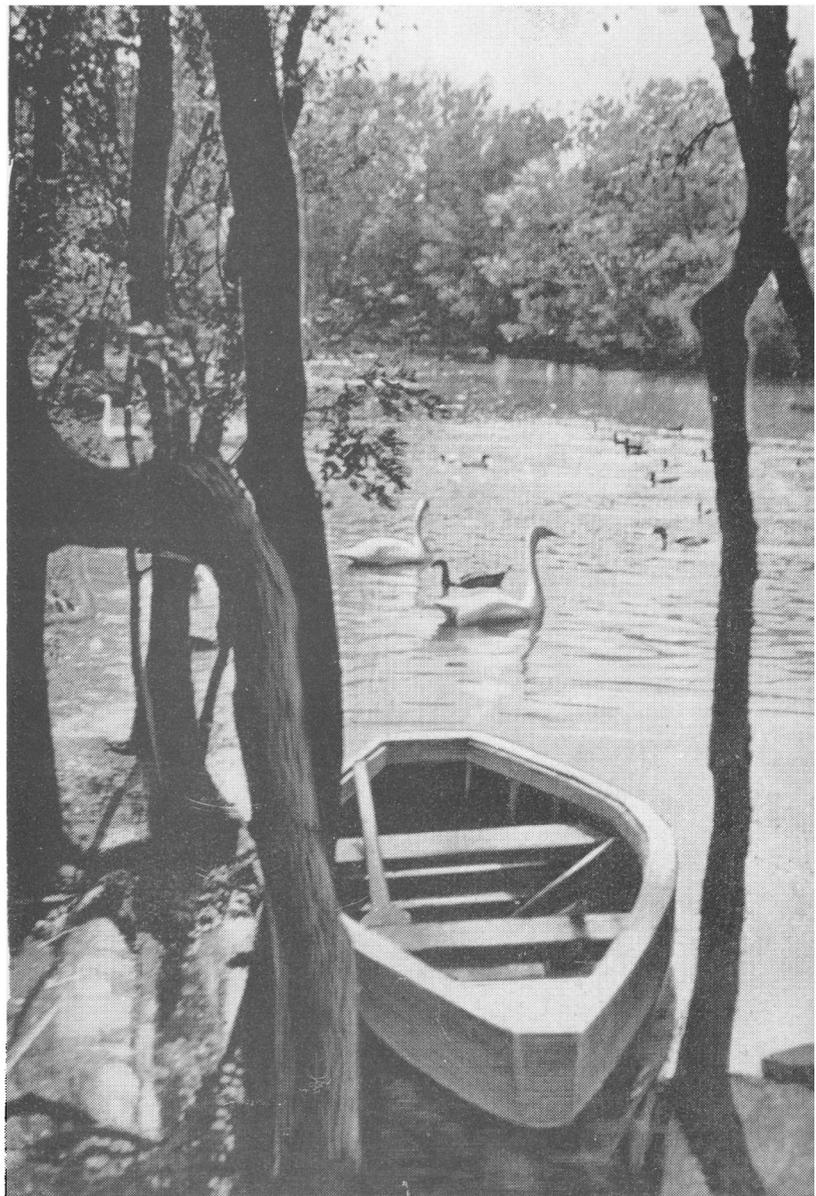
Bisonherden in der Steppe.

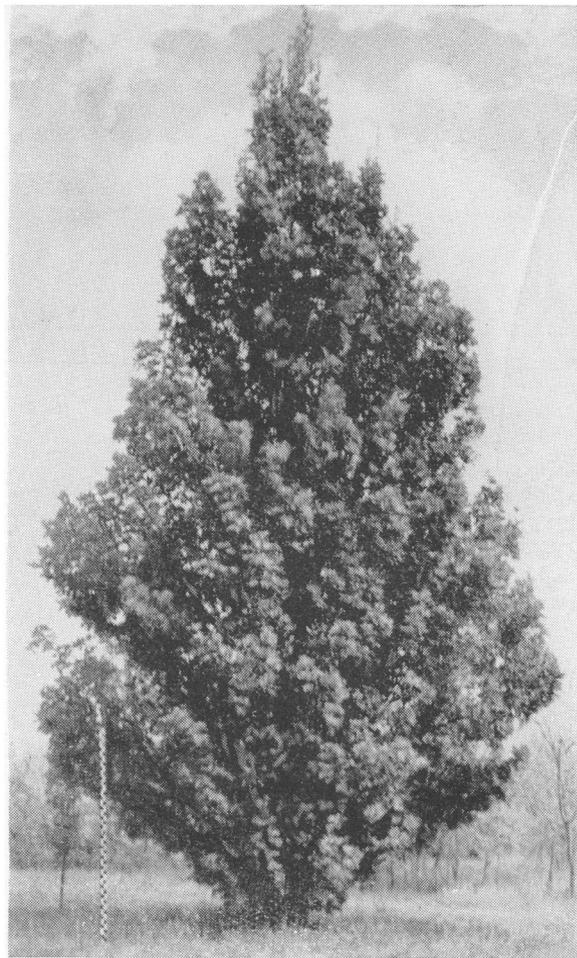
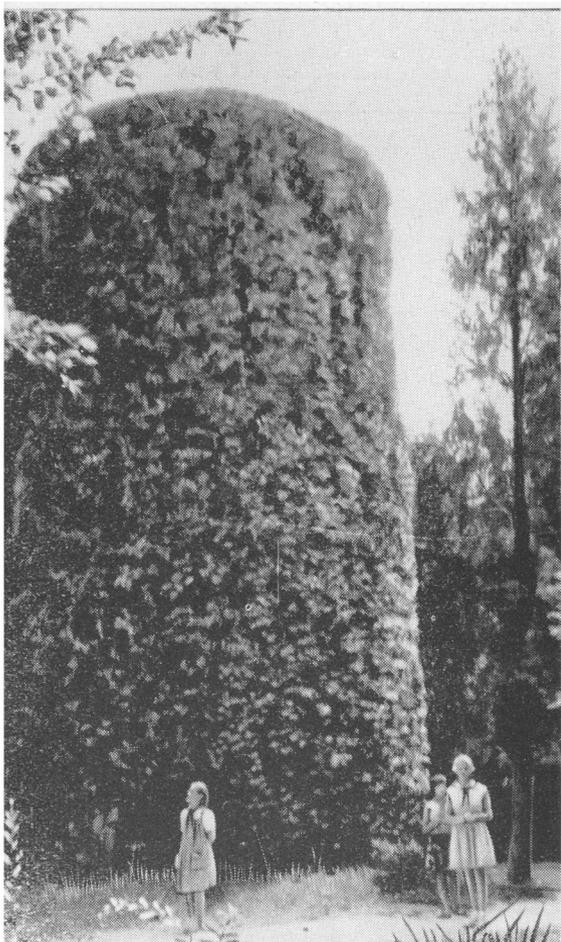
Такого, мабуть, не візьмеш за роги! Південно-африканський бик.
Такого, пожалуй, не возьмеш за рога! Южно-африканский бык.
The South-African bool. Well, dare him in corrido!
Solch einen packt man an den Hörnern nicht an! Der südamerikanische Ochs,

Мальовничий куточок, чи не правда?
Живописный уголок, не правда ли?
A picturesque corner, indeed!
Ein malerischer Winkel nicht wahr?

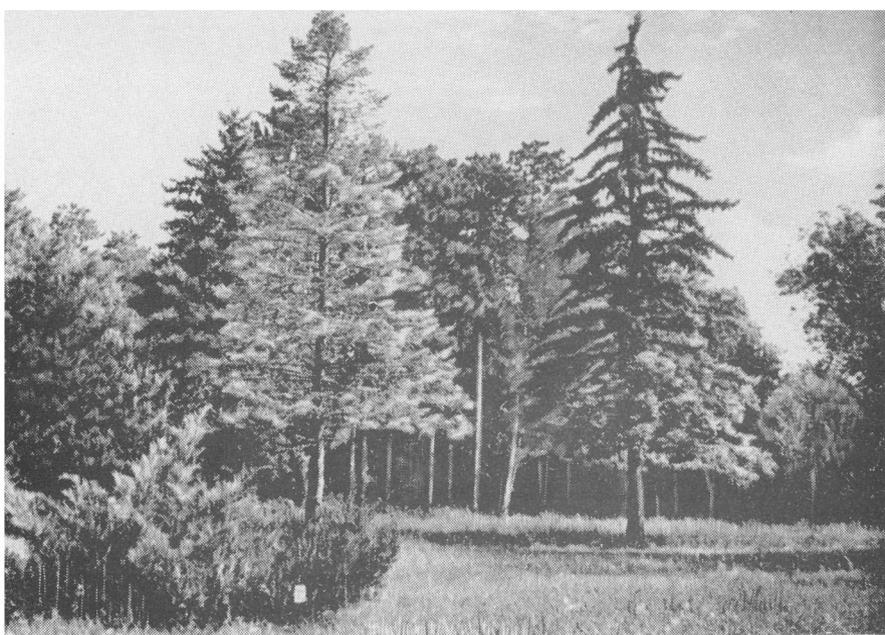
Водонапірна башта.
Водонапорная башня.
Water tower.
Der Wasserturm.

Дуб пірамідальний.
Дуб пирамидальный.
Pyramidal oak.
Die pyramidale Eiche.

Куточок парку.
Уголок парка.
Park corner.
Ein Winkel im Park.

Гаяльвіна з групами хвойних дерев.
Поляна с групами хвойных деревьев.
Glade with clumps of conifers.
Eine Waldwiese mit Nadelbaumgruppen.

Лісостепова частина парку.
Лесостепная часть парка.
Forest-steppe area of the park.
Der Waldsteppenteil des Parks.

Карасев Григорий Максимович
Стопкевич Петр Аркадиевич
Треус Владимир Данилович

АСКАНИЯ-НОВА

(На украинском, русском, английском и немецком языках)

Фото *Г. Л. Клеймана, Д. О. Крамаренка, О. І. Попова*

Редактор *О. О. Сидоренко*
Художник *Е. П. Штода*
Художній редактор *І. С. Білоус*
Коректор *С. І. Вайнблат*

БР 02038. Здано до набору 23/ІХ.-1966 р. Підписано до друку 6.І.1967 р.
Формат 90×70¹/₁₆, 2 пап. арк., 4,68 умовн. друк. арк., Обл.-вид. арк.
4,685. Тираж 50 000 (1 завод 1—25.000). Ціна 32 коп. Зам. 5237.

Видавництво «Маяк», Одеса, вул. Жуковського, 14.

Одеська друкоофсетна фабрика Комітету по пресі при Раді Міністрів
УРСР, вул. Дзержинського, 24.

32 коп.

